

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

„Службен весник на НРМ“ излегува по потреба. Ракописите не се враќаат. Огласи по тарифата.

Сабота, 25 февруари 1961
Скопје
Број 5 Год. XVII

Претплатата за 1961 год. изнесува 1.500 дин. Овој број чини 48 дин. Жиро сметка број 802-11/1—698.

19.

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ПЛАН ЗА СТОПАНСКИОТ РАЗВИТОК НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 1961—1965 ГОДИНА

На основа член 71 точка 11 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство и органите на власта на Народна Република Македонија, се прогласува Општествениот план за стопанскиот развој на Народна Република Македонија за 1961—1965 година, што го усвои Народното собрание на Народна Република Македонија на седницата на Републичкиот собор, одржана на 10 февруари 1961 година и на седницата на Соборот на производителите одржана на 10 февруари 1961 година.

У бр. 1

10 февруари 1961 година

Скопје

Претседател Претседател
на Народното собрание, на Извршниот совет,
Лазар Колишевски, с. р. Александар Грличков, с. р.

ОПШТЕСТВЕН ПЛАН

ЗА СТОПАНСКИОТ РАЗВИТОК НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 1961—1965 ГОД.

УВОД

1. Во целиот повоеан период се правени големи напори и залагања од сите наши народи за брз и сестран развој, подобрување на материјалните услови на животот, создавање на материјални услови за изградба на социјалистичко општество и да се ликвидира заостанатоста на стопанството. В резултат на тие залагања и напори на нашите народи остварен е брз развој на производните сили во целата земја и паралелно со тоа остваруван е брз темпо на порастот на производните сили во НР Македонија. Развојот на стопанството во НР Македонија е остваруван по просечна стопа на пораст од 6,6%. Релативно поинтензивен развој е остваруван во периодот 1953—56 година, кога е остварувана просечна стопа од 8,7% и во периодот 1957—1960 година кога е остварувана стопа од 9,1%. Во периодот 1948—1952 година остварувана е стопа на пораст од 3%. Вкупното производство во однос на 1947 година е зголемено за 2,3 пати.

2. Постојан пораст и највисока стопа остварувала индустријата. Од период во период стопата е сè повеќе зголемувана. Стопата на порастот за целиот период 1948—1960 година изнесува 10,2%. Во првиот период 1948—1952 година индустријата расте со стопа од 5,0%, во вториот период 1953—1956 година 11,9%, а во третиот период со стопа од 15,2%. Оваа област всушност во голема мера му давала тон на целиот повоеан стопански развој, кој има карактер на индустријализација. Индустриското производство помеѓу 1947 и 1960 година, мерено по физички обем, е зголемено за околу 4,4 пати.

Земјоделското производство во целиот повоеан период има остварено просечна стопа на пораст од 2,5%.

Земјоделството во првиот период стагнирало, дури и опаѓало. Во периодот помеѓу 1953—1960 година земјоделството има остварено виден напредок со просечна стопа на пораст од 6,0%. Во последниот период посебно се забележува брз пораст на социјалистичкиот сектор на земјоделството. Во периодот 1957—1960 година социјалистичкиот сектор на земјоделството се зголемува со просечна норма од 23,4%. За земјоделското производство е значајно да се наспомне дека сè повеќе станува развиена стопанска дејност со современи облици на стопанисување. Ова особено се однесува на општествениот сектор на земјоделството, кој се развива со брз темпо, сè повеќе усвојува модерни облици на стопанисување, употреба на современа агротехника, ги зголемува приносите и сè повеќе станува важен фактор за снабдување на населението со пазаришни одвишоци. Покрај тоа, општествениот сектор е сè повеќе носител на ширењето на социјалистичките облици на стопанисување надвор од неговите организациони единици. Посебно значење за земјоделското производство ќе имаат и меллиративните системи што се пред завршување и во изградба.

Во другите области: градежништвото, трговијата и сообраќајот, исто така е остварен силен напредок, особено во периодот 1957—1960 година.

Ширењето на индустриската основа и порастот на индустриското производство, ширењето на социјалистичкиот сектор во земјоделството, зголемување на запосленоста во социјалистичкиот сектор на стопанството, јакнењето на градежништвото како една од важните дејности, оспособувањето на сообраќајот и трговијата за новиот ниво на производството и потрошувачката, се најважните глобални ефекти од досегашниот развој на стопанството во НР Македонија.

3. Брзиот развој на стопанството доведе и до измена во неговата структура. Учеството на индустријата е зголемено од 23,9% во 1947 година односно 29,5% во 1956 година на 36,8% во 1960 година. Се зголемува и учеството на градежништвото, додека учеството на земјоделството знатно е намалено: од 54,3% во 1947 година на 32,8% во 1960 година.

Посебно значајно е местото на индустријата, која постојано ја зголемува стопата на порастот. Во индустријата се запослени преку 53.000 работници и службеници или 37% од вкупно запослениот персонал во социјалистичкиот сектор на стопанството. Притоа и во самата индустрија се остварени квалитативни структурни промени. Додека порано претежно место заземаше тутуновата индустрија, во 1960 година нејзиното учество е во голема мера намалено, а зголемено е учеството на електростопанството, индустријата на неметали, текстилната и металната индустрија.

Структурата на индустријата уште повеќе ќе се диверзифицира со реализацијата на програмата за индустријализацијата започната во периодот 1957—1960 година. Објектите што се подигнати и што се во градба уште повеќе ќе го збогатат асортиманот на производството, ќе внесат нови технолошки процеси и ќе го зголемат бројот на индустриските работници. Сето тоа означува трајно стабилизирање на процесот на индустријализацијата и создавање основи за понатамошен брз процес на индустријализацијата. Учеството на сообраќајот, трговијата и угостителството, занаетството и градежништвото во однос на 1947 година е, исто така, зголемено. При интензивен развој на индустриското производство овие движења претставуваат прогресивен процес на диверзификација на стопанството. Овие области заедно учествувале во 1947 година со 20,6%, а во 1960 година со 29,9%.

4. Остварувањето на основните агрегатни пропорции, материјалното производство, националниот доход, инвестициите, запосленоста, продуктивноста на трудот и личната потрошувачка по своите годишни процеси се движи, главно, според предвидувањата со Општествениот план за стопанскиот развој од 1957—1961 година. Некои од овие пропорции, и во некои стопански области предвидувањата со Општествениот план за стопанскиот развој за периодот 1957—1961 година, ќе бидат остварени за четири години.

Тоа се илустрира со следната табела:

	Предвидувањата на планот 19 7-1961		Остварувањата за периодот 1957-60	
	Индекс 1961 56	Просечна стапа зроста 1957-1961	Индекс 1960 56	Просечна стапа зроста 1957-1960
Национален доход	155,2	9,2	139,1	8,6
Физички обем на индустриското производство	192,0	14,0	193,0	17,9
Лична потрошувачка	137,0	6,4	133,5	7,5
Запосленост во општествениот сектор	135,6	6,3	139,6	8,7

Продуктивноста на трудот во општествениот сектор на стопанството

125,6 4,7 127,1 6,2

Инвестиции во стопанството во основни средства во милијарди динари

138,2 27,6¹⁾ 107,9 27,0¹⁾

Инвестиции во општествен стандард во милијарди динари

29,4 5,9 26,1 6,5

5. Инвестиционите вложувања на ова подрачје во периодот 1957—1960 година се знатно поинтензивни отколку во периодот 1952—1956 година. Просечните годишни вложувања во периодот 1952—1956 година изнесуваат 22,9²⁾ милијарди динари, а во периодот 1957—1960 година 30 милијарди динари. Значајно е зголемувањето на инвестирањето во земјоделството, во кое вложувањата во последниот период се поголеми за 116%. За инвестиционите вложувања во индустријата значајно е тоа што со 1958 и 1959 година се започна една нова индустриска програма во рамките на програмата на гарантираните инвестиции. Со оглед на тоа што таа програма почна да се остварува во последните две години, во целост ќе биде реализирана во наредниот период.

Значајно е зголемувањето на инвестициите во општествениот стандард. Просечните годишни вложувања во периодот 1952—1956 година изнесуваа 5,1 милијарда динари, а во периодот 1957—1960 година 8,1 или се зголемени за 59%.

Структурата на инвестициите во стопанството во последниот период се карактеризира со тоа што е смалено учеството на инвестициите во индустријата, а знатно е зголемено учеството на инвестициите во земјоделството.

6. Развојот на стопанството во НР Македонија во изминатиот период беше потпомогнат од Федерацијата, бидејќи нашата Република спаѓа во редот на неразвиените подрачја во Југославија. Врз база на одделна програма остваруван е еден дел на инвестиционата изградба. Ефектите од оваа изградба сè уште не дошле во целост до израз. Меѓутоа, може да се каже дека со тоа е започнато да се остварува една широка програма на индустрискиот развој, која во понатамошниот период ќе даде соодветни резултати.

Во рамките на Републиката, исто така е остварувана програма на помагање развојот на неразвиените подрачја. В резултат на тие мерки е остварено извесно забрзување на развојот на неразвиените подрачја во однос на нивниот дотогашен развој.

Во развојот на околиците, воопшто, постигнат е извесен равномерен интензитет во развојот, што претставува напредок во однос на периодот 1952—1956 година.

¹⁾ Просечно годишно.

²⁾ По цени од 1959 година.

7. Порастот на производството и услугите предизвика зголемување на бројот на запослените персонал во општествениот сектор. Бројот на запослениот персонал во општествениот сектор е зголемен од 132.910 во 1956 на 186.300 лица во 1960 година, односно бројот на запослените е зголемен од 53.390 лица, од кои во стопанството се запослени 40.810 лица. Просечно годишно се запослувани околу 13.300 лица. Овој број се движи околу природниот прираст на активното население. Ова движење претставува продолжување на запослувањето на активното население во општествениот сектор со нешто поголем интензитет како и во периодот помеѓу 1953 и 1956 година. Тој интензитет на запослувањето овозможува најголемиот дел од прирастот на активното население да се запослува во стопански дејности со повисока продуктивност на трудот и претставува натамошен придонес за менување на социјалната и економската структура на населението.

8. Учеството на запослениот персонал во социјалистичкиот сектор на стопанството, особено во неземјоделските дејности, во вкупното население постојано се зголемува. Во 1947 година учеството на запослениот персонал во социјалистичкиот сектор на неземјоделските дејности изнесува 4,95%; во 1960 година 11,1%. Тоа истовремено покажува дека се намалува релативното учество на населението со помала општествена продуктивност на трудот, а се зголемува она што има повисока продуктивност на трудот.

Паралелно со зголемувањето на запослените во општествениот сектор се подобрува и квалификациската структура на запослените. Во 1953 година, во вкупниот број на запослените на висококвалификувани и квалификувани опаѓале 33,5%, а во 1960 година 44,4%.

Во подготовките на стручните кадри, за оквалификување и преквалификување на работниците, ползувани се школски и воншколски форми на оквалификување. Во школите за оквалификување на работници се наоѓаат околу 6.100 посетители, од кои во школите за ученици во стопанството 4.100 посетители, а во школите за практична обука 2.000 посетители. Во средните стручни школи опфатени се околу 8.300 посетители, а во школите за возрасни 7.300 посетители.

Покрај овие форми ползувани се и разни воншколски форми на образование на возрасните, што имаше големо значење за подигање на продуктивноста на трудот.

Низ овие форми се оквалификувани 13.700 работници; а само во 1960 год. во центрите за стручно образование се опфатени околу 11.000 работници за дополнително образование и усовршување.

9. Зголемувањето на запосленоста во социјалистичкиот сектор на стопанството е придружено со зголемување на продуктивноста на трудот. Тоа особено се однесува на периодот 1957—1960 год. во којашто дојде до посебно зголемување на продуктивноста на трудот. По просечна стопа на порастот на општествениот производ во општествениот сектор на стопанството од 15,4% и просечна стопа на порастот на запослениот персонал од 8,7% остварено

е пораст на продуктивноста на трудот од 6,2%. Посетно зголемување на продуктивноста на трудот е остварено во градежништвото, социјалистичкиот сектор на земјоделството и индустријата. Ова е дотолку позначајно што во периодот помеѓу 1956 и 1960 година настанува извесна пресвртница во ова движење. Сè до 1956 година порастот на запослениот персонал е поголем отколку производството. Продуктивноста на трудот во индустријата помеѓу 1953 и 1956 година растела со просечна годишна стопа од 0,9%, а во периодот 1957—1960 година по стопа од 5,3%.

10. Личната потрошувачка и општествениот стандард растат со висока стопа, така што се движат во висината на стопата на порастот на општествениот производ. Особено брзо расте фондот на личната потрошувачка во општествениот сектор на стопанството, кој се зголемува со повисока стопа на порастот отколку што изнесува порастот на стопата на општествениот производ.

Порастот на запосленоста во стопанството, измените во стопанскиот систем, стимулативните форми на наградување, придонесуваа во стопанските организации да се формираат поголеми средства за лична потрошувачка. Покрај тоа, осетен е и порастот на просечната плата во стопанството. Порастот на платниот фонд и просечната плата се движи над нивото на порастот на стопата на порастот на општествениот производ и продуктивноста на трудот. Порастот на фондот на потрошувачката изнесува просечно годишно 17,5% додека општествениот производ расте со стопа од 15,4%. Просечната плата расте со стопа од 8,1%, додека продуктивноста на трудот расте со стопа од 6,2%.

Развитокот на материјалната основа на општествениот стандард, исто така, е поволен. Материјалните расходи и инвестиционите вложувања во службите на општествениот стандард се развиваат со нешто побрзо темпо од порастот на националниот доход, што покажува дека се подобруваат материјалните услови, за подобри услуги во овие служби. Материјалните расходи за службите од општествениот стандард растат со стопа од 16,2%, а инвестиционите вложувања со стопа од 19,0%, додека националниот доход расте по стопа од 8,6%. Бројот на изградените станови во периодот 1957—1960 година е поголем за 83% од просечниот број на изградените станови во периодот 1953—1956 година. Покрај тоа, подобрена е школската мрежа со зголемување на школската површина од 1952 до 1960 година за 30%, зголемен е бројот и опфатноста на децата од школска возраст, особено во вишите одделенија, стручното школоство и вишите школи и факултети. Бројот на учениците во вишите одделенија е зголемен од 18.172 во 1952 година на 43.757 во 1960 година, во средните и стручните школи од 14.012 на 26.789 ученици, а на вишите и високите школи од 3.596 на 11.382 студенти. Во истото време подобрени се условите во здравствената заштита со зголемување бројот на болничките постели за 63%, а бројот на лекарите за 178%.

11. Развикоот на стопанството во изминатиот период се остваруваше во рамките на системот на распределбата на доходот, кој постојано се усовршуваше. Системот на распределбата помеѓу стопанските организации и заедницата, распределбата помеѓу политичко-територијалните единици и распределбата во рамките на стопанската организација постојано е усовршуван, така што и самиот претставува активен фактор во развојот на стопанството.

Системот на распределбата помеѓу Федерацијата и другите органи се развиваше во правец на понатамошна децентрализација, така што политичко-територијалните единици и стопанските организации располагаа со релативно поголеми средства.

Распределбата во рамките на стопанската организација е усовршувана, така што личниот доход на работниците повеќе е поврзуван со ефектите во производството и продуктивноста на трудот и на тој начин е зголемена заинтересираноста на работниците за поголем учинок во производството.

Врз база на вакви движења зголемена е материјалната основа на работничкото самоуправување, што претставува една од најважните алки во понатамошниот развикоот.

12. Развикоот на стопанството во изминатиот период, зголемениот обем на инвестиционите вложувања, брзиот пораст на запослениот персонал, зголемувањето на личната потрошувачка, односно воведувањето на сите овие процеси на еден повисок степен на развикоот, создадоа извесен број проблеми што треба да се совладаат во наредниот период.

Брзиот пораст на индустриското производство и пуштањето во погон на нови капацитети многу сериозно го поставуваат проблемот на ползувањето на основните фондови, усвојувањето на технолошките процеси и подигањето на продуктивноста на трудот воопшто; понатамошна и поефикасна борба за квалификување на работниците и нивното оспособување за примање на новите погони и технолошки процеси.

Во земјоделството веќе низа години се создаваат услови за негова преориентација. Вложувањата во механизација, насади, добиток, мелиорационите системи во овој период треба да дадат знатно поголем ефект, постојано подобрувајќи ја економичноста и рентабилноста на производството. Со развикоот на земјоделството создадена е и поширока основа за јакнењето на социјалистичките облици на стопанисување, на кои треба да им се посвети одделно внимание.

Во врска со брзиот пораст на запосленоста се создадени крупни проблеми за квалификување и подигање на општиот културен ниво на запослените. Поради тоа, решавањето на овие проблеми останува како трајна задача на сите општествени органи и институции.

Знатен дел од подрачјето на НР Македонија сè уште не е отворен и во доволна мера вклучен во стопанските движења на Републиката. Тоа беше една од објективните пречки за побрз стопански развикоот на овие подрачја и Републиката како целина, бидејќи природните богатства и суровинската

база не можеше да биде искористена во соодветна мера.

И покрај високата стопа на порастот на запослените, предизвикана со зголемената стопанска активност, бројот на привремено незапослените лица е во пораст. Поради тоа овој проблем се остроува во нешто поголема мера.

Во врска со брзиот пораст на стопанството, се појавуваат извесни неускладености во развикоот помеѓу одделни области и гранки, какви што се, на пример, градежништвото, градежната индустрија, сообраќајот, капацитети од општествениот стандард итн. Новиот развикоот ќе ги постави овие проблеми во поостра форма.

Во идниот период треба да му се посвети нужното внимание на решавањето на изнесените проблеми, односно тоа да биде во поголема мера усогласено со пропорциите на стопанскиот развикоот.

Дел први

Глава I

ЕКОНОМСКО-ПОЛИТИЧКИ ЦЕЛИ

Тргнувајќи од основните економско-политички цели и насоки на Сојузниот општествен план за стопанскиот развикоот на Југославија од 1961 до 1965 година достигнатиот степен на развикоот на стопанството и општествените односи, истакнатите проблеми и предностите на стопанскиот систем, за периодот 1961—1965 година, се поставуваат следните основни економско-политички цели:

1. Да се обезбеди побрзо и стабилно развивање на производните сили. За таа цел нужно ќе биде да се развиваат оние дејности што имаат водечко значење во развикоот на стопанството на ова подрачје и да се решаваат проблемите од општојугословенските пропорции. Во таа смисла потребно е да се развива производството на репродукционен материјал, производството на стоки за широка потрошувачка, услужните дејности, сообраќајните услуги и оспособувањето на градежништвото.

Во земјоделското производство треба да се продолжи со создавањето на услови за понатамошно унапредување на производството, да се исползуваат материјалните услови што се создадени во оваа дејност со досегашните вложувања, да јакнат социјалистичките облици и да се создаваат капацитети за поголема ускладеност помеѓу земјоделското производство и преработувачката индустрија, базирана врз земјоделски суровини.

Брзиот развикоот во наредниот период ќе се остварува со обемни инвестициони вложувања во сите области и дејности. Поради обемноста на инвестиционите вложувања и потребата тие најбрзо да дадат најголеми ефекти потребно е да се обрне големо внимание на економичноста и ефикасноста во инвестирањето, односно да се обрне големо внимание за барање на најекономични и најрентабилни објекти со најефикасни инвестициони и изведбени решенија, како и да се извршат такви подготовки што ќе ја направат градбата брза, ефикасна и економична. Изборот на објектите треба да се врши

во согласност со општата економска политика и современите достигнувања во соодветните гранки и дејности.

2. Во наредниот период борбата за зголемување на продуктивноста на трудот ќе биде една од важните компоненти за зголемување на материјалното производство. Во последните години се пуштени во погон и отпочната е изградбата на значителен број објекти, чие производство ќе дојде наполно до израз во наредниот период. Во врска со тоа потребно е да се направат големи усилби новите процеси и новата техника што побргу да се усвојат и да се оствари што поголемо производство. Покрај тоа, потребно е да се настојува што повеќе да се воведува нова техника во старите погони, како еден од најважните елементи за зголемување на продуктивноста на трудот. Борбата за што поефикасно искористување на постојните и новите капацитети треба да биде составен дел на борбата за извршување на задачите за стопанскиот развој воопшто. Тоа е особено важно и поради фактот што новите капацитети ќе бараат запослување на голем број нови работници, за кои треба да се создадат услови, брзо да ги овладуваат технолошките процеси и да ги искористуваат нивните капацитети. Во ист правец ќе дејствува и стопанскиот систем, кој и понатаму ќе се усовршува.

Во врска со сето тоа потребно е да се преземат мерки, подигањето на продуктивноста на трудот да биде една од најважните грижи и задачи во наредниот период. Во таа смисла треба да се води борба за квалификување на работниците преку школската мрежа и нејзиното прилагодување на новите потреби, организирање на разни воншколски форми на образование и квалификување, зголемување на научно-испитателната работа и материјално и кадровско јакнење на научно-испитателните институции, што треба да придонесат за подигање на општествената продуктивност на трудот.

3. Порастот на личната потрошувачка и понатаму ќе биде една од важните општествено-економски цели и важен стимуланс во развојот на производството. Реалната лична потрошувачка ќе треба да се зголемува во рамките на зголемувањето на продуктивноста на трудот.

Порастот на реалната лична потрошувачка ќе биде истовремено проследен со менување структурата на потрошувачката. Зголемените приходи на населението и производството ќе овозможат да се вршат квалитетни промени во животните услови на населението. Истовремено ваквото движење на личната потрошувачка ќе создаде услови и ќе наложат побрз развој на дејностите што произведуваат стоки за широка потрошувачка, услужните дејности, трговијата и угостителството и друго. На развојот на овие дејности треба да им се посвети и соодветно внимание.

На дејностите од општествениот стандард во наредниот период, исто така, треба да им се посвети големо внимание. Одделно треба да се настојува да се подобри материјалната основа на службите од општествениот стандард, особено оние што се услов за развој на производството и инвестиционата дејност. Во врска со ова треба да се за-

јакне станбената изградба, школската мрежа, здравствените институции, како и другите служби од општествениот стандард.

Мерките за зголемување на општествениот стандард и личната потрошувачка треба да се усогласат со потребите во рамките на развојот на производството и движењето на националниот доход, да се создадат подобри услови за живот и работење на луѓето, како и за развој на материјалното производство.

4. Во НР Македонија, како неразвиено подрачје, во рамките на насоките на Сојузниот општествен план за стопанскиот развој во периодот 1961—1965 година, во наредниот период ќе се остварува програма за побрз развој на производните сили, така што треба да се оствари побрз темпо на развојот како во однос на досегашниот период, така и во однос на развојот што ќе се остварува во земјата како целина.

Покрај тоа НР Македонија, исто така, ќе остварува програма на развој на потесните неразвиени подрачја. Во развојот на потесните подрачја на НР Македонија треба да се исползуваат нивните потенцијални природни услови, за нивно побрзо вклучување во развојот на стопанството во целата земја. Во врска со тоа предвидените средства на Републиката за развој на неразвиените подрачја предимно треба да се употребуваат за развој на индустријата. Покрај тоа нужно е да се поттикнува и развојот на другите области: земјоделството, сообраќајот, туризмот, истражувачките работи и некои дејности од општествениот стандард.

5. Југославија на крајот на овој петгодишен период ќе го достигне нивото на средно развиените земји, а истовремено ќе се дојде и до таков развој на социјалистичките облици на стопанисување, што тие и во земјоделството ќе бидат преобладавајќи. Стопанскиот развој со своето целокупно дејство ќе осигури јакнење на социјалистичките општествени односи и социјалистичките облици на стопанисување, развивање на работничкото самоуправање во стопанските организации и општествено самоуправање во општините и околиците. Во таа смисла и понатаму ќе се усовршува и развива целокупниот механизам на стопанскиот систем, а нарочно системот на распределбата помеѓу општествената заедница и претпријатијата, како и распределбата на чистиот приход и личните доходи во рамките на колективите.

Во НР Македонија, исто така, ќе дојде до брз пораст на производните сили и сè повеќе ќе доаѓаат до израз и примена прогресивните одлики на стопанскиот систем и системот на самоуправавањето. Потребно е да се вложат големи усилби до максимум да се исползуваат предностите на овој систем, за да се создадат благоприятни услови за подигање на материјалната основа и развој на општествените односи.

Дел втори

ОСНОВНИ НАСОКИ НА СТОПАНСКИОТ
РАЗВИТОК

Глава II

ОПШТЕСТВЕН ПРОИЗВОД И НАЦИОНАЛЕН
ДОХОД

1. Врз база на остварените материјални и општествени услови на производството и основните економско-политички цели и задачи, се предвидува, во периодот од 1961 до 1965 година, да се постигне следниот пораст на општествениот производ и националниот доход:¹⁾

Во милиони динари

	1960	1965	Индекс 1965/60	Пресечна год. стопа на порастот 1961-1965
Општествен производ	125.100	248.350	198,5	14,7
Национален доход	115.875	227.080	196,0	14,4

2. Националниот доход на еден жител се предвидува да расте оксму 12,3% просечно годишно. При пораст на населението во овој период со просечна годишна стопа од 1,9%. Во апсолутен износ националниот доход по еден жител треба да се зголеми од 80.135 на 143.088 динари.

3. Производството во општествениот сектор на стопанството ќе расте со побрз темпо отколку производството во приватниот сектор. Производството во општествениот сектор на стопанството, во периодот од 1961 до 1965 година, треба да се зголеми за 127,7%, односно да расте со просечна годишна стопа од 17,9%. Врз база на овие движења учеството на општествениот сектор во вкупниот општествен производ ќе се наголеми од 69,3% во 1960 на 79,5% во 1965 година.

4. Со цел да се обезбеди предвидениот пораст на општествениот производ и националниот доход, како и структурата на производството потребна за исполнување на поставените економско-политички цели и задачи, по одделните стопански области треба да се оствари следниот пораст на општествениот производ:

Во милиони динари

	1960	1965	Индекс 1965/61	Пресечна год. стопа на порастот 1961-1965
Вкупно стопанство	125.100	248.350	198,5	14,7
Индустрија	46.000	108.400	235,7	18,7
Земјоделство	41.000	64.500	157,3	9,5
Шумарство	700	1.500	214,3	16,5
Градежништво	10.000	22.400	224,0	17,5
Сообраќај	7.900	14.900	188,6	13,5
Трг. и угост.	13.000	25.000	192,5	14,0
Занаетчиство	6.500	11.650	179,2	12,4

¹⁾ Сите вредносни податоци во овој општествен план се дадени според цените од 1959 година. Податоците за 1960 година претставуваат оценка на Републичкиот завод за стопанско планирање.

5. Предвидениот пораст на општествениот производ по одделните стопански области, треба да доведе до измена на структурата на производството, така што да се формира поповолна структура на стопанството во која ќе се наголеми релативниот значај на индустријата и другите неземјоделски дејности во вкупното стопанство:

	1960	1965
Вкупно стопанство	100	100
Индустрија	36,8	43,6
Земјоделство	32,8	26,0
Шумарство	0,6	0,6
Градежништво	8,0	9,0
Сообраќај	6,3	6,0
Трговија и угостит.	10,4	10,1
Занаетчиство	5,2	4,7
Неземјоделски дејности заедно	67,2	74,0

6. Предвидениот развој на стопанството во наредните пет години претставува продолжување на брзиот темпо на развојот на стопанството на подрачјето на НР Македонија. Стопата на порастот е побрза во однос на претходниот период и во однос на предвидениот пораст на стопанството за целата земја. Со остварувањето на предвидениот пораст на производството во наредните пет години се постигнува, за периодот од 13 години (1953—1965 година), просечна годишна стопа на порастот на општествениот производ од 11,1%, на националниот доход од 10,9%, на индустриското производство од 15,5% и земјоделското производство од 7,3%. Со вакв развој на стопанството на подрачјето на НР Македонија треба да почне постепено процесот на ублажувањето на постојните разлики во степенот на развиеноста на НР Македонија во однос на Југославија како целина.

Глава III

ИНВЕСТИЦИИ

Во согласност со основните насоки на инвестиционата политика, предвидена во Сојузниот општествен план за наредниот петгодишен период и за уште побрз развој на стопанството во Народна Република Македонија, се предвидуваат знатно поинтензивни инвестициони вложувања на ова подрачје.

1. Основна и битна задача на инвестиционата политика е преку инвестиционите вложувања да се оствари побрз пораст на производството и да се создадат услови за траен успех на стопанството во подолг временски период. За постигнување на овие цели, покрај нивото на инвестициите, големо значење има и степенот на ефикасноста на инвестиционите вложувања, како и нивната најцелисходна распределба, помеѓу и во рамките на одделните основни стопански области и гранки.

2. Со цел да се оствари насочената инвестициона политика во наредниот период, се предви-

дува просечните годишни инвестициони вложувања во основните фондови да се зголемат за околу 2,3 пати во однос на периодот 1957—1960 година.

Во наредниот период се предвидуваат вкупни општествени инвестициони вложувања во основните фондови во износ од 439,0*) милијарди динари, односно просечно годишно 87,8 милијарди динари.

Предвидените општествени инвестиции во основните фондови се поголеми за 40,9 милијарди динари од вкупно вложените инвестиции во претходните 14 години, или во однос на просечните годишни вложувања, растат за преку 3 пати.

3. Инвестиционите вложувања во основните фондови се предвидува да имаат приближно ист распоред на стопански и нестопански инвестиции како и во претходниот период.

Стопански и нестопански бруто инвестиции

Во милијарди динари:

	1957-1960		1961-1965		Индекс ϕ 1961-65 ϕ 1957-60
	Просеч. годишно	Структура	Просеч. годишно	Структура	
Вкупно:	38,2	100	87,8	100	229,8
а) стоп. инвестиции	30,1	78,8	70,0	79,7	232,6
б) нестоп. инвест.	8,1	21,2	17,8	20,3	220,0
— општ. станд.	7,5	19,6	17,1	19,5	228,0
— др. инвестиции	0,6	1,6	0,7	0,8	116,7

Предвидените инвестиции во општествениот стандард првенствено би требало да се вложат во станбено-комуналната изградба во градовите и индустриските центри и за решавање на проблемите во школството. Олкавиот пораст на инвестициите во општествениот стандард ќе овозможи подобрување и зголемување на станбената површина по еден жител, позголемување капацитетите на школскиот простор, како и проширување на капацитетите во здравствените установи.

Големиот пораст на инвестиционите вложувања во стопанството е условен од општиот темпо на стопанскиот развој, кој се предвидува за наредниот период, потоа од потребата да се забрза изградбата на Железарницата во Скопје и од потребата да се довршат низа крупни објекти од структурата на гарантираните инвестиции.

4. Во периодот 1961—1965 година се предвидува да се вложат инвестиции во обртни фондови од сите извори околу 53,0 милијарди динари.

Инвестиционите вложувања во обртните фондови на стопанството во наредниот период ќе бидат поголеми за преку 3,5 пати во однос на вложувањата во претходниот период, со што се постигнува побрза динамика на порастот од вложувањата во основни фондови. Предвидените инвестиции во обртните фондови на стопанството треба да овозможат подобро снабдување на производството со репродукциони материјали, како и создавање поголеми залихи во стопанството.

*) Износите за инвестиции на секаде во овој материјал се искажани по цените од 1959 година.

5. За да се обезбеди брз подем на стопанството, во наредниот период, посилно се акцентираат инвестиционите вложувања во индустријата, сообраќајот, како и механизацијата на градежништвото. Врз основа на тоа се предвидува следната распределба на инвестиционите вложувања во основните фондови на стопанството.

Во милијарди динари

	1957-1960		1961-1965		Индекс ϕ 1961-65 ϕ 1957-60
	Вкупно	ϕ годишно	Вкупно	ϕ годишно	
Вкупно	120,3	30,1	350,0	70,0	232,6
Индустрија	49,9	12,5	190,0	38,0	304,0
Земјоделство	33,9	8,5	58,4	11,7	137,6
Шумарство	2,4	0,6	5,0	1,0	166,7
Градежништво	4,1	1,0	13,2	2,6	260,0
Сообраќај	21,0	5,2	60,0	12,0	230,8
Трг. и угост.	7,2	1,8	18,1	3,6	200,0
Занаетчиство	1,8	0,5	5,3	1,1	207,0

6. Со предвидениот обем на инвестиционите вложувања во одделните стопански области се менува структурата на стопанските инвестиции. Учеството на инвестициите во индустријата и рударството се зголемува, учеството на инвестициите во земјоделството се намалува, а другите стопански области главно го задржуваат учеството од претходниот период.

Структура на општествените инвестиции по стопански области

	1957—1960	1961—1965
Вкупно:	100	100
1. Индустрија и рударство	52,7	54,3
2. Земјоделство со водост.	21,1	16,7
3. Шумарство	1,9	1,4
4. Градежништво	3,7	3,8
5. Сообраќај	14,9	17,1
6. Тргсвија и угостит.	4,6	5,2
7. Занаетчиство	1,1	1,5

7. Предвидените инвестиции во индустријата и рударството во износ од 190,0 милијарди динари претставуваат зголемување за околу 3 пати во однос на претходниот период.

Со предвидениот обем на инвестициите во оваа област се обезбедува довршување на започнатите објекти од гарантираните инвестиции, довршување на останатите објекти, како и реконструкции, проширување и изградба на низа нови објекти. Со изградбата на Железарницата и довршувањето на хемиските комбинати во Скопје, тежиштето на инвестиционите вложувања е фрлено врз црната металургија и базичната хемиска индустрија. Освен тоа во инвестиционите вложувања во индустријата опфатен е развојот и на другите индустриски гранки, при што посебно е акцентираан развојот на капацитетите на металната, дрвната, неметалната и електроиндустријата. Вложувањата во производството на градежен материјал, со оглед на идната обемна инвестициона

изградба, имаат посебно место и значење во предвидениот обем на инвестициите во оваа област.

8. Со предвидените инвестиции во земјоделството треба да продолжи процесот на модернизацијата и брзото унапредување на земјоделското производство. Предвидено е во земјоделството во наредниот период да се инвестираат 58,4 милијарди динари, односно просечно годишно околу 11,7 милијарди динари. Тежиштето на инвестиционите вложувања е фрлено врз набавката на опрема, за развитокот на сточарството, како и за продолжувањето на започнатите мелиоративни работи.

9. Од предвидените инвестиции за развитокот на шумарството најголем дел треба да се употребат за изградба на шумски комуникации, со што знатно би се прошириле и подобриле условите за рационална експлоатација на расположивата сечива дрвна маса, како и за отворање на еден дел од досега неотворените шумски комплекси. Покрај тоа, предвидените средства во оваа област треба да се користат за пошумување воопшто, а посебно за воведување на плантажно и друго интензивно подигање и одгледување на шумите.

10. Предвидените средства за инвестиции во градежништвото, кои во наредниот период просечно годишно растат за преку 2,6 пати, ќе се користат за набавка на механизација и современо опремување воопшто. Инвестиционите вложувања треба да овозможат оваа област да се подигне на повисок технички ниво и на тој начин да се осигури побрза, поевтина и поефикасна изградба.

11. Се предвидува зголемување на инвестициите во сите гранки на сообраќајот, а посебно за изградба, реконструкција и модернизација на сообраќајните мрежи. Во тоа целосно ќе се изгради магистралниот пат „Братство-единство“ на територијата на НР Македонија, како и дел од јадранската магистрала, која се поврзува со аутопатот во Скопје и да започне изградбата на пругата Гостивар—Охрид. Поинтензивното проширување на превозните средства, како и воведувањето на друга современа опрема, заедно со реконструкцијата на мрежите треба да овозможи извршување на предвидениот обем на сообраќајните услуги.

12. Инвестиционите средства во трговијата и угостителството, чии просечни годишни вложувања се зголемуваат за двапати, наменети се за развиток на трговската мрежа и воведување на подобра опременост на прометот, изградба на складиштен простор, знатно позголемување капацитетите во угостителството, како и за унапредување на туризмот. Од вкупните инвестиции предвидени за оваа област, 13,6 милијарди динари се предвидени за потребите на трговијата, а 4,5 милијарди динари за проширување на капацитетите во угостителството и за унапредување на туризмот.

13. Инвестициите во занаетчиството се предвидуваат првенствено за развиток на услужното занаетчиство, во сообразност со порастот на потребите на населението и стопанството.

14. Инвестиционите вложувања во наредниот период се наменети како за довршување на започнатите објекти, така и за реконструкција и за изградба на нови објекти.

Во стопанството инвестициите наменети за изградба и довршување на започнатите објекти изнесуваат околу 50% (заедно со Железарницата во Скопје).

15. Во наредниот период треба знатно да се зголеми учеството на опремата во вкупните инвестиции, со изградба на голем број индустриски објекти, чии инвестициони вложувања претежно се однесуваат за набавка на опрема, докомплетирање и воведување на нови машини во постојните претпријатија по пат на реконструкции, побрза механизација на градежништвото и земјоделството, како и поголеми вложувања за обнова и позголемување на возниот парк во сообраќајот. Со ваквата намена на инвестиционите вложувања се очекува измена во техничката структура на инвестициите во основните фондови:

	1957—1960	1961—1965	Индекс
Вкупно:	100	100	287,5
Градежни работи	48,1	46,1	275,6
Опрема	37,7	44,8	341,7
Друго	14,2	9,1	184,3

Градежните работи и во наредниот период имаат релативно големо учество, што произлегува од знатно зголемиот обем на инвестициите во општествениот стандард, како и од изградба на аутопатот и мелиоративните системи.

16. Во наредниот период треба да се обезбеди поголема ефикасност на инвестициите и знатно побрзо активирање на инвестиционите вложувања. Заради тоа потребно е да се преземат мерки што ќе придонесат за скусување на активизациониот период на инвестициите.

Глава IV

ЛИЧНА ПОТРОШУВАЧКА И ОПШТЕСТВЕН СТАНДАРД

I Лична потрошувачка

1. Врз база на основните насоки за развитокот на личната потрошувачка дадени во Општествениот план за стопанскиот развиток на ФНРЈ во 1961—1965 година, а во склад со предвидениот стопански развиток на НР Македонија во наредниот период се очекува натамошен позабрзан пораст на личната потрошувачка. Вкупниот обем на личната потрошувачка се очекува да расте по 11,0% просечно годишно, односно по жител 8,9%. Со тоа нивото на потрошувачката по жител во 1965 година ќе биде за 53,3% повисоко од тоа во 1960 година. Ваквиот развиток на личната потрошувачка ќе биде овозможен со зголемената вкупна стопанска активност, измените во структурата на стопанството како и структурата на активното население и со тоа пораст на општествената продуктивност.

2. Особено брз пораст се очекува кај доходите на населението запослено во социјалистичкиот сектор. Тоа ќе биде предизвикано од брзиот пораст на бројот на запослените, подобрувањето на нивната

квалификациона структура и натамошниот пораст на продуктивноста на трудот. Платниот фонд се очекува да се зголеми за 106,4% во 1965 година во однос на 1960 година, при што реалните заработки на запослените во стопанството треба да растат во сообразност со порастот на продуктивноста на трудот. Се оценува дека просечните реални заработки на запослените во стопанството ќе растат со 8,2% просечно годишно. Сообразно со тоа ќе се остварува соодветно зголемување на реалните заработки на запослените во јавните служби, како и на пензиите и на инвалидните.

Предвидениот пораст на реалните заработки и плати дава доволни рамки за натамошни усовршувања на системот на наградување по ефект и тоа како во стопанството така и во државните органи и јавните служби.

3. Расходите на социјалното осигурување треба да се зголемат за околу 57,4% односно 9,5% просечно годишно. Со тоа се обезбедува зголемување на средствата спрема нарасаните потреби што произлегуваат од зголемувањето бројот на осигурениците, детските додатоци, пензиите и инвалидните.

Материјалните расходи на здравственото осигурување ќе се зголемат за 74% односно 11,7% просечно годишно, со што се обезбедува подобрување на условите во здравствената заштита.

4. Личните доходи во приватниот сектор на стопанството треба да растат во склад со порастот на земјоделското производство на индивидуалните земјоделски производители односно порастот на производството и услугите во занаетчиството. Во таа смисла се оценува личните доходи на индивидуалните земјоделски производители да растат со 5,1% просечно годишно, а во неземјоделските дејности со 6% просечно годишно.

5. Порастот на личната потрошувачка, пренесените во економско-социјалната структура на населението и диференцирањето на личните доходи, кое ќе уследи поради поконсеквентното спроведување на наградувањето по ефект, ќе доведат до соодветни промени во структурата на потрошувачката. Притоа, се очекува побрз пораст на потрошувачката на индустриските стоки, во тоа побрзо на трајните потрошни стоки, како и подобрување структурата на исхраната и релативно зголемување учеството на поквалитетните производи.

6. За остварување на овие насоки за развикот на личната потрошувачка нужно е да се насочува производството, а особено на земјоделските производи. Стабилниот пораст на личната потрошувачка ќе бара да се прошируваат залихите на потрошните стоки, побрзо развивање на трговијата, угостителството и другите услужни дејности.

II Општествен стандард

1. Во наредниот период треба да се прошири материјалната база за развикот на општествениот стандард во склад со зголемувањето на стопанската активност. Особено брзо треба да се развиваат оние служби и дејности што ќе имаат непосреден ефект врз порастот на производството, продуктивноста на трудот и општите животни услови

на работните луѓе. Треба да се обезбеди таков пораст на вложувањата и таква изградба, што ќе доведе до подобрување стандардот во однос на становите, зголемување на училишната површина по ученик, пораст на здравствените капацитети по жител, т.е. зголемување капацитетите на сите служби од општествен стандард по жител. Притоа треба да се обезбеди соодветен пораст и на материјалните средства за нивното тековно функционирање, како и да се забрза приливот на квалификувани кадрови во овие служби. За таа цел се предвидува во изградба на објекти од општествен стандард да се вложат 85,5 милијарди динари или 17,1 милијарди динари просечно годишно, што е 2,3 пати повеќе од просечните вложувања остварени во 1957—1960 година. Истовремено се очекува материјалните расходи на службите од општествен стандард да растат со 14,4% просечно годишно.

2. Во станбена изградба ќе се вложат околу 51,7 милијарди динари, од кое од општествени средства 39,2 милијарди динари. Со тоа во наредниот период ќе се изградат околу 27.000 станови. Станбената површина во градовите ќе се зголеми за 28% од сегашниот фонд. Тоа ќе доведе до подобрување на просечниот стандард во однос на становите и зголемување просекот на станбената површина по жител.

За предвидената станбена изградба нужно е покрај фондовите за станбена изградба, да се мобилизираат и активираат и средствата од фондовите за заедничка потрошувачка и средства на граѓаните. Треба да се настојува реализацијата на овој обем во станбената изградба да се постигне преку повеќегодишни програми за станбена изградба на општинските народни одбори. Во станбената изградба треба што повеќе да доаѓаат до израз економските начела на работење, поради што е нужно посестрана соработка помеѓу факторите кои учествуваат во неа, т.е. соработка помеѓу носителите на фондовите за станбена изградба, научно-испитателните и проектанските организации, градежната оператива и индустријата за градежен материјал.

3. За поускладен развикот на градовите треба да се создадат услови за побрзо решавање на комуналните проблеми што произлегуваат од досегашниот стопански развикот и забрзаната урбанизација. Во врска со тоа и со натамошниот процес на урбанизацијата и зголемениот обем на станбената изградба нужно е да се зголеми интензитетот на вложувањата во изградба на комунални објекти.

Од општествени извори за оваа намена ќе се инвестираат околу 10,3 милијарди динари, со што просечните годишни вложувања ќе бидат поголеми за 3,2 пати во однос на 1957—1960 година. Тоа треба да придонесе како за санирање така и за подобрување на положбата во однос на опременоста со комунални објекти и уреди на населбите.

За комуналната изградба треба поцелосно да се ангажираат средствата на комуналните стопански организации, на политичко-територијалните единици, други стопански организации и самите граѓани.

И во оваа област нужно е што поконсеквентно да се спроведува принципот на економско работење и создадените услови за спроведување на самофинансирање на комуналните претпријатија и установи.

За успешно извршување на задачите, во поглед на станбено-комуналната изградба и за зголемување на нејзината економичност и рационалност нужно е донесување на благовремени и квалитетни урбанистички решенија во градовите.

4. За да се забрза школувањето и стручното оспособување на кадрите, чие значење станува сè порешавачко во стопанскиот и општествениот развиток, во идниот период треба да се зајакне материјалната база на школството и другите установи за стручно образование.

Нужно е такво проширување на мрежата на училиштата кое ќе обезбеди редовно школување на поголем дел од новиот прилив на квалификувани и стручни кадри за стопанството и јавните служби. За да се оствари тоа нужно е соодветно зголемување бројот на учениците како во нижите така и во вишите одделенија на основните училишта, а особено во училиштата за квалификувани работници и другите стручни училишта.

За обезбедување потребниот прилив на школувани кадри нужно е натамошно подсбрување квалитетот на наставата, со цел да се постигне поредовно завршување на училиштето односно скратување времетраењето на учењето.

За реализирањето на овие задачи се предвидува соодветно подобрување на материјалната база на школството. Материјалните расходи треба да растат 18% просечно годишно, така што во 1965 година да бидат 2,3 пати поголеми од 1960 година. За изградба на школски објекти се инвестираат 168 милијарди динари, така што просечните годишни вложувања ќе бидат за 3,8 пати поголеми од претходниот период. Со овие средства ќе се обезбеди нов простор за предвидениот пораст на бројот на учениците, замена на дотрајаните училишни згради, ликвидација на III и IV смена и проширување на интернатскиот простор. Со тоа училишната површина во 1965 година во однос на 1959 година ќе се зголеми: кај основните училишта за 55%, кај училиштата од втор степен за 168% или вкупно 77%.

За остварувањето на овие задачи нужно е создавање и обезбедување на потребниот наставнички кадар.

За поуспешно извршување на задачите од оваа област ќе придонесат постојните измени во финансирањето на школството, кои треба да обезбедат соодветно зголемување на вкупните средства на школството, стабилност на изворите на финансирањето и проширување на материјалната база на општественото управување во училиштата и училишните установи.

5. Бројот на студентите на вишите школи и факултетите треба да се покачи на околу 15.000 или 31,5% повеќе од 1960 година, додека проширената мрежа на вишите школи и факултетите и нивните отсеци ќе придонесе за побрзо создавање на кадри со повисока стручна спрема, потребни

на стопанството и јавните служби. За остварувањето на задачите во областа на високото школство ќе се инвестираат околу 5 милијарди динари. Со тоа наставниот простор ќе се зголеми, во 1965 година, за 2,4 пати во однос на 1960 година.

6. Сообразно со порастот на стопанската активност, материјалните можности и општествениот прогрес ќе се продолжи со создавање и одржување на институции кои служат за масовно културно издигнување на населението: домови на културата, работнички и народни универзитети, библиотеки, кина, радис-телевизија и други културни институции. Исто така ќе се обезбеди натамошно унапредување на издавачката дејност и печатот. За извршувањето на овие задачи ќе се инвестираат околу 3,6 милијарди динари.

7. Сообразно со зголемувањето на потребите од здравствената заштита во наредниот период ќе се создадат услови за давање поширока и поквалитетна здравствена заштита на населението, подобрување на хигиенската положба и намалување на масовните акутни и хронични заразни болести. Тоа ќе доведе до намалување на општата, а одделно на детската смртност.

Во склад со тоа треба да растат материјалните издатоци и да се зголемат инвестиционите вложувања. За проширување на капацитетите во здравството ќе се вложат околу 6,8 милијарди динари. Со тоа интензитетот на вложувањата ќе се зголеми за 4 пати во однос на 1957—1960 година.

Проширувањето на мрежата и капацитетите на здравствените установи, порастот на материјалните издатоци и порастот на здравствениот персонал треба видно да ги подобрат условите за успешно извршување на задачите во оваа област.

8. Средствата во областа на социјалната заштита треба да се користат пред сè за проширување мрежата на установите за заштита на мајките и децата, особено установите за дневен престој на децата, како и установите за заштита на возрасни лица на кои им е нужна помош од заедницата. За таа цел ќе се инвестираат 1,6 милијарди динари. Средствата за оваа намена претежно треба да бидат обезбедени од комуните, самоуправните и стопанските организации, станбените заедници и граѓаните.

9. Во наредниот период ќе се преземат мерки за помасовно подигање физичката култура на населението, а особено на младината и запослените. Одделно внимание треба да му се посвети на создавањето материјални услови за изведување на физичката култура во училиштата и за нејзиното смасовување во градовите и индустриските центри. Средства за изградбата на објекти за физичка култура претежно треба да обезбедат народните одбори на општините и околиците, општествените и стопанските организации. За развиток на објектите за физичка култура и друго во наредниот период ќе се вложат 2,2 милијарди динари.

10. Во согласност со општиот развиток ќе се подобрува и материјалната основа на државната управа и судството. За таа цел ќе се инвестираат 3,5 милијарди динари. Со тоа знатно ќе се подобри опременоста на органите на државната управа, ќе се изградат судски згради и други објекти.

Глава V

ИЗВОЗ

1. Врз база на предвидениот развиток на производството се создаваат можности извозот од НР Македонија да се прошири и со тоа да придонесе за подобрување на стоковната размена на земјата со странство.

2. Се предвидува во наредниот период вкупниот износ да се зголемува со просечна стопа од 10,7%, при што истовремено ќе дојде и до подобрување на неговата структура. Извозот по основните групи до 1965 година се предвидува да достигне:

	Во милиони динари \$ — 200 динари		Индекс 1965/60	Просечна год. стопа на пораст
	1960	1965		
Вкупен извоз	7.700	12.800	166,2	10,7
Индустр. производи	3.050	6.300	206,5	15,6
Тутун	3.550	4.300	121,1	3,9
Земјодел. производи	1.100	2.200	200,0	14,9

3. Во периодот 1961—1965 година извозот на индустриските производи треба да добие примарно место. За остварување на предвиденото зголемување најмногу треба да придонесат: електрометалургијата, хемиската индустрија, индустријата на неметали, текстилната индустрија и дрвната индустрија на кои доаѓа околу 60% од вкупниот извоз на индустриски производи. Со унапредувањето на земјоделското производство се создаваат услови да се зголеми и извозот на одделни земјоделски производи.

За остварувањето на предвидениот пораст на извозот потребно е навреме да се извршат организациони подготовки како во производството така и во стоковниот промет.

Глава VI

РЕГИОНАЛЕН РАЗВИТОК

1. Развитокот на производните сили во НР Македонија во изминатиот период, со оглед на условите и можностите под кои тој е остваруван, како и развитокот на одделните дејности што е остваруван во зависност од расположивите средства, природните услови и материјалната основа создадена во изминатиот период, различно се одража во одделните подрачја.

2. Мерките што се преземени во периодот 1957—1960 година за забрзување на развитокот на стопански заостанатите подрачја придонесоа во овој период да се обезбеди релативно порамномерен развиток на стопанството во сите подрачја.

3. Основните економско-политички цели за развитокот на стопанството во целата земја, како и насоките за развитокот на стопанството во НР Македонија, предвидениот пораст на материјалното производство во сите области на стопанството и особено порастот на материјалното производство во индустријата, овозможуваат поефикасно искористување на производните сили и потенцијалните

го импулсира развитокот на стопански заостаноможности и создавање на таква материјална основа што во перспектива, со натамошни мерки, ќе тите подрачја и ќе обезбеди релативно порамномерен развиток на сите подрачја.

4. Републиката, околиите и општините, во рамките на своите можности и насоките предвидени со Сојузниот, Републичкиот и околските општествени планови за стопанскиот развиток во 1961—1965 година, треба да вложуваат посебни грижи за активирање и забрзување стопанскиот развиток на стопански заостанатите подрачја.

5. Како неразвиени подрачја се земаат заокружени подрачја од една или повеќе општини што сочинуваат природна или економска целост и кои поради својата општа заостанатост и други околности немаат поволни услови за вклучување во стопанскиот развиток на Републиката.

Како стопански неразвиени подрачја во овој период, кои ќе бидат под одделна грижа за поттикнување на нивниот развиток и за кои се предвидува приоритет во доделувањето на заеми од Републичкиот инвестиционен фонд, се сметаат подрачјата на општините: Крива Паланка — Кратово; Делчево — Пехчево — Берово; Дебар, Кичево, Охрид — Струга.

6. Помошта на неразвиените подрачја ќе се остварува врз база на одделна програма што ќе биде направена за тоа, а во рамките на средствата со кои располагаат Републиката и другите политичко-територијални единици на територијата на Републиката.

Републичкиот инвестиционен фонд одделно ќе издвојува средства за забрзување развитокот на стопански неразвиените подрачја.

Доделувањето на средствата ќе се врши преку конкурси според постојните принципи за инвестиционите вложувања.

За инвестиционите вложувања што ќе се вршат од специјалниот фонд и од Републичкиот инвестиционен фонд преку утврдената програма за развиток на овие неразвиени подрачја, политичко-територијалните единици не се задолжени да плаќаат учество и гарантен износ.

Во доделувањето на заемите од Републичкиот инвестиционен фонд стопански неразвиените подрачја при еднакви услови ќе имаат предност.

7. Средствата што ќе бидат одделно предвидени за развиток на подрачјата што заостануваат во стопанскиот развиток треба првенствено да се користат за вложување во индустријата.

Развитокот на индустријата треба да се изведува во согласност со природните услови на односните подрачја и можностите за ефикасно ефектуирање на инвестициите врз производството, акумулацијата и запосленоста.

Покрај тоа, исто така, треба да се поттикнува развитокот на другите стопански области: земјоделството, шумарството, сообраќајот, трговијата и угостителството, занаетчиството и службите на општествениот стандард. Важно место треба да заземат и истражувачките работи, како еден од битните фактори за создавање услови за натамошниот стопански развиток на овие подрачја.

Во одделни случаи треба да се овозможува создавање на услови за развиток во наредните периоди, создавање комуникациони врски, зголемување на истражувачките работи, изградба на некои комунални капацитети и развиток на некои служби од општествен стандард.

8. За остварувањето на програмата за помош на стопански неразвиените подрачја, за довршувањето на започнатите објекти и почнувањето изградба на нови капацитети во периодот 1961—1965 година, на територијата на овие подрачја ќе се инвестираат 8.000 милиони динари.

Реализацијата на оваа програма треба да овозможи овие подрачја да се развиваат со побрз темпо отколку што се развива Републиката како целина.

9. Народната Република ќе презема потребни мерки да се изврши предвидената програма. Републиката во заедница со околиите ќе им укажува потребна стручно-техничка и економска помош на неразвиените подрачја во остварувањето на програмата за нивниот развиток.

Републиката во заедница со околиите ќе врши повремени анализи на реализацијата на програмата и ќе презема мерки за нејзиното целосно извршување.

Глава VII

ЗАПОСЛЕНОСТ, КАДРИ И ПРОДУКТИВНОСТ

I Запосленост

1. Оценувајќи ги досегашните тенденции во движењето на запосленоста, предвидениот развиток на стопанството и потребата за воспоставување поповолни односи помеѓу запосленоста и продуктивноста на трудот се предвидува, во наредниот период, бројот на запослените во општествениот сектор на стопанството, државните органи и јавните служби да се наголеми за околу 92.000 лица или просечно годишно да расте за околу 18.400 лица, од кои на стопанските дејности отпаѓаат околу 15.400.

2. Поаѓајќи од предвидениот пораст на продуктивноста на трудот, стопата на порастот на запослените се предвидува да биде нешто повисока од претходниот период. Се предвидува за вкупното стопанство стопата да изнесува 9,0% просечно годишно, според 8,7% во периодот 1957—1960 година.

3. Распоредот на запослените помеѓу основните стопански области во општествениот сектор на стопанството се оценува да биде следниот:

	1960	1965	Пораст во целиот период	Просечен год. пораст	Индекс 1965/1960	Просеч. г. стопата на порастот 1961-65
Вкупно стопанство	143800	221000	77200	15440	153,7	9,0
Индустрија	53200	87000	33800	6760	163,5	10,3
Земјоделство	30000	45000	15000	3000	150,0	8,4
Шумарство	3300	6000	2700	540	181,8	12,7
Градежништво	22000	34400	12400	2480	156,4	9,4
Сообраќај	10200	13400	3200	640	131,4	5,6
Трговија и угостителство	13700	17800	4100	820	129,9	5,4
Занаетчиство	11400	17400	6000	1200	152,6	8,8

Од вкупниот број што се предвидува да се запосли во општествениот сектор на стопанството во периодот од 1961—1965 година, најголем дел отпаѓа на индустријата — околу 44%. Овој однос во распоредот на работната сила што ќе биде вклучена во стопанството е во склад со значењето што го има индустријата во предвидениот развиток на стопанството за наредните пет години. Во вкупно предвидениот пораст на општествениот производ во општественото стопанство индустријата учествува со околу 56%.

4. Во нестопанските дејности се предвидува стопата на порастот на запослените во наредниот период да изнесува 6,2% просечно годишно, спрема 9,2% во периодот 1957—1960 година.

5. Се очекува во наредниот период на неземјоделските дејности да биде апсорбиран целиот прираст на активното население и да се врши понатамошен трансвер на дел од земјоделското активно население. Врз база на тоа треба да дојде до понатамошни измени во економската структура на вкупното и активното население.

II Кадри и квалификациона структура на работната сила

1. Во идниот развиток на стопанството прашањето на кадрите добива се поголемо значење. Во таа смисла треба да се врши забрзана измена на квалификационата структура на работната сила за поцелосно и поефикасно искористување на можностите за зголемување на производството, зголемување на продуктивноста на трудот и освојување на новите технолошки и технички постапки. Интензивниот стопански развиток во наредниот период поставува потреба за нова стручна работна сила. Врз основа на тоа се смета дека ќе биде потребно до 1965 година да се изврши следната измена во квалификационата структура на работната сила во стопанството и дејностите надвор од стопанството во општествениот сектор:

	1960	Структура	1965	Структура
1. Вкупен број на запослени лица	186,3	100	278,5	100
2. Службеничко технички кадри:				
а) со висока и виша спрема	5,9	3,2	13,4	4,8
б) со средна спрема	18,4	9,9	33,2	11,9
3. Работници:				
а) висококвалификувани	10,3	5,5	18,1	6,5
б) квалификувани	41,3	22,1	72,3	26,0
Вкупно:	75,9	40,7	137,0	49,2

2. За да се оствари предвидената измена во квалификациона структура на работната сила во стопанството, државните органи и јавните служби ќе треба да се запослат околу 7.500 лица со висока и виша спрема (инженери, агрономи, економисти, правници, наставници и др.), околу 14.800 лица со

средна спрема, околу 7.800 висококвалификувани работници и околу 31.000 квалификувани работници¹⁾.

3. Потребата од сè поголем број стручни кадри бара да се преземат систематски мерки за побрзо и поефикасно школување. За идното формирање на кадрите треба да се опфатат што поголем број младинци и возрасни, да се изврши благовремено спроведување во живот на соодветната школска реформа, системот на редовното школување да се направи поефикасен и посовремен како во поглед на методот и содржината, така и во поглед на времетраењето.

4. Недостигот на стручни кадри налага во наредниот период да им се обрне поголемо внимание на стручните училишта и посебно на оние за квалификувани и висококвалификувани работници, за да се позголеми учеството на овие кадри во општата квалификациона структура на работната рака.

5. Исто така, големо внимание треба да му се посвети на дополнителното школување на кадрите. Сите училишта и други образовно-воспитни установи, во кои се подготвуваат кадри од редовите на младината, треба во иднина да работат и на стручното оспособување и усовршување на возрасните лица. Големите потреби од разновидни стручни кадри и зголемениот интерес на работните луѓе за стручно образование и усовршување бараат при училиштата да се развијат вонредно, вечерно, дописно и други форми на школување.

Во стручното оспособување и усовршување на работниците, покрај стручните училишта, во наредниот период треба значајно место да добијат центрите за стручно образование, работничките и народните универзитети и други форми за систематско стручно образование на работниците.

6. Процесот на школувањето и оквалификувањето на работната рака ќе бара полно и сестрано учество на стопанските организации, коморите, установите, јавните служби и државните органи и сите други фактори заинтересирани за образованието на стручни кадри. За таа цел ќе треба да се одделуваат поголеми материјални средства и да се обезбеди стабилност во финансирањето на училиштата и установите што се занимаваат со образование на кадрите. Стопанските организации треба да бидат основен општествен фактор за обезбедување на стручни кадри и потребно е да вложат поголеми финансиски средства за таа цел.

III Продуктивност на трудот

1. Брзиот пораст на продуктивноста на трудот е една од основните барања на стопанскиот развико во наредните години. Темпото на зголемувањето на продуктивноста на трудот е условено од материјалните и општествените рамки што постојат за нејзиниот развико. Примената на повисока техничка опременост на трудот, изборот на совре-

мена техника, воведувањето на нови технолошки процеси во производството, примената на делумична и комплексна автоматизација во производните процеси, треба да дејствуваат за постојано зголемување на продуктивноста на трудот во поголема мерка отколку досега. Кон ова ќе придонесат и измените во стопанскиот систем. Подобрувањето на системот на распределбата на доходот помеѓу стопанските организации и општествената заедница, како и системот на распределбата во рамките на стопанските организации ќе придонесе за поефикасно поврзување на личните доходи со производството, за поголем стимул за зголемувањето на продуктивноста на трудот. Натамошните измени во подобрувањето на квалификационата структура на работната сила, подигањето на стручните знаења, подобрувањето на материјалните, културните и другите услови на животот на непосредните производители ќе треба, исто така, да го поттикнуваат позголемувањето на продуктивноста на трудот.

2. Во натамошниот период, продуктивноста на трудот има многу поволни услови за брз развико како поради структурните промени во стопанството, исто така и поради сè поголемата техничка опременост на трудот. Новата техника и технологија треба да наоѓа широка примена во сите области и гранки на стопанството.

3. Продуктивноста на трудот во наредните пет години се предвидува да порасне за 48,1% односно 8,2% просечно годишно (мерено преку порастот на општествениот производ по еден запослен). По стопански области во општествениот сектор на стопанството движењето на продуктивноста на трудот се оценува да биде следното:

	Индекси 1965/60		Индекс на порастот на продуктив. 1965/60	Просечна год. стопа на порастот 1961—65
	На општест. производ	На запослените		
Вкупно општествено стопанство	227,7	153,7	148,1	8,2
Индустрија	235,7	163,5	144,2	7,6
Земјоделство	305,2	150,0	203,5	15,3
Шумарство	214,3	181,8	117,9	3,3
Градежништво	231,8	156,4	148,2	8,2
Сообраќај	188,6	131,4	143,5	7,5
Трговија и угостителство	192,5	129,9	148,2	8,2
Занаетчиство	211,1	152,6	138,3	6,7

Висока стопа на порастот на продуктивноста на трудот во идниот период треба да се постигне во сите стопански области. Најинтензивна стопа на порастот на продуктивноста се предвидува во земјоделството, поради тоа што се очекуваат натамошни крупни технолошки измени, промена во структурата на земјоделското производство, како и позабрзано менување на општествените односи во земјоделството. Висока стопа на порастот треба да остваруваат и индустријата, градежништвото и сообраќајот.

¹⁾ Земени се нето потребите од кадри кои се пресметани на тој начин што од бруто потребните кадри е одбиен нормалниот одлив на кадри што доаѓа поради смртност, пензионирање и др.

4. Стопанските организации треба да ги заси-лат напорите за подигање на продуктивноста на трудот преку целосното користење на постојните резерви во производството, усовршувањето на производните процеси, со подобрувањето на организацијата на работата врз примената на научни принципи, како и со правилното наградување на личните постигања и залагања. Напорите на стопанските организации во овој правец ќе биде потребно да се подржуваат со понатамошното усовршување на општиот систем на распределбата и другите инструменти за стимулирање на стопанскиот раз-виток.

IV Научно-испитувачка работа

1. Во врска со сè поголемото значење што го добива примената на современите достигнувања на науката и техниката, како и со оглед на тоа што испитувачката работа денес во многу области не е во сообразност со потребите на интензивниот раз-виток на стопанството, сестраното унапредување на научно-испитувачката работа и нејзиното насочување кон проширување и решавање на специфичните проблеми на стопанскиот и општествениот раз-виток е важна задача во наредниот период. За-ради тоа потребно е да се посвети посебна грижа за систематско оспособување на научно испитател-ните институции, побрзо и поуспешно да ги извр-шуваат задачите што се поставуваат пред нив.

2. Систематското подготвување на кадри за научно испитувачката работа претставува пред-услов за успешното извршување на научно-испи-тувачката работа и користењето на научните ре-зултати. За таа цел нужно е да се поттикнува и развива системот на постдипломските студии, што ќе овозможи високостручно усовршување, специ-јализација и подготовка на кадрите за научно исп-итувачка работа.

3. За проширувањето на материјалните основи и унапредувањето на научно-испитувачките работи треба во поголема мера одшто досега да се анга-жираат и стопанските организации, установите и комуните, кои ќе бидат сè позаинтересирани за ко-ристењето на резултатите од научно-испитувачките работи, издвојувајќи потребни средства за финан-сирање на научно-испитувачките работи.

4. Републичкиот фонд за научно-испитувачка-та работа ќе учествува во финансирањето на одре-дени испитувачки задачи од општо значење за стопанскиот и општествениот раз-виток.

5. Научно-испитателните установи, во наред-ниот период, во поголема мера треба да ја насочат својата работа кон решавање на проблемите од општо значење за стопанскиот и општествениот раз-виток и проблемите што се непосредно врзани за натамошниот стопански и општествен раз-виток, а особено во истражувањето на потенцијалните можности на природните богатства, воведувањето на современи технички процеси и современа орга-низација на работењето во стопанството.

Дел трет

РАЗВИТОК НА СТОПАНСКИТЕ ОБЛАСТИ

Глава VIII

ИНДУСТРИЈА И РУДАРСТВО

1. Развикоот на индустријата во наредниот период треба да овозможи натамошен квантитатив-вен и квалитативен скок во создавањето и раз-војот на индустрискиот потенцијал на подрачјето на НР Македонија. Притоа темпото на тој раз-виток треба да обезбеди решавање на основните пробле-ми на нашиот општ стопански раз-виток и реша-вање на крупни прашања од раз-витокот на инду-стријата на целата земја. Насоките во раз-витокот на постојните капацитети и изградбата на нови ин-дустриски капацитети треба да го обезбедат нуж-ниот континуитет на индустрискиот раз-виток и производството во годините до и по 1965 година.

2. Поаѓајќи од општите насоки за раз-витокот на индустријата на Југославија и насоките за раз-витокот на стопанството во НР Македонија, понатамошниот раз-виток на индустријата ќе биде на-сочен кон воведување на производство на челик и челични производи како основни и најмасовни ре-продукциони материјали, од чие редовно обезбе-дување зависи остварувањето на поставените цели на раз-војот во сите области на стопанството во земјата. Производството на челик и челични про-изводи притоа треба да се засновува врз воведу-вањето на најсовремени технолошки процеси и искористувањето на железните руди од ова под-рачје, а имено:

воведување на производство на базичните хе-миски производи, вештачки влакна и маси, хлор и хлорни деривати;

проширување на производството во преработу-вачката индустрија, а пред сè во: металната, тек-стилната, дрвната, градежната, неметалната, пре-хранбената и електроиндустријата.

3. Се предвидува просечната стопа на годиш-ниот пораст на индустриското производство¹⁾ во 1961—1965 година да изнесува 18,2% со што обемот на производството ќе се покачи за околу 2,3 пати во споредба со 1960 година.

Притоа релативно повисока стопа на годиш-ниот пораст се предвидува да биде остварена во производството на црната металургија, хемиската, металната и електро-индустријата.

4. Производството на некои поважни инду-стриски производи се оценува дека ќе го има след-ниот пораст:

1) Стопата на годишниот пораст е врз физич-киот обем.

Едн. мера	Произведе- но 1960	Предвид. производ. 1965	Индекс
			1965 1960
Електрична енергија ГВЧ	435	820	189
Железна руда т	—	600.000	—
Челик "	—	300.000	—
Челични лимови "	—	210.000	—
Олово-цинкана руда "	230.000	360.000	157
Хромна руда "	88.000	105.000	119
Концентрат на обоени метали "	60.000	81.800	136
Неметални руди (суровини) "	164.400	299.000	182
Мелени и сепарирани руди на неметали "	15.200	43.000	283
Цемент "	115.000	250.000	217
Фина и др. керамика "	6.400	15.600	244
Шупливо стакло "	6.200	11.000	177
Возд. сопирачки парч. "	2.900	6.000	207
Фрижидери "	5.000	50.000	1.000
Трансформатори "	450	700	156
Производи за вградување (винтови, завртки, нитни, клинци, оков и прибор) т	—	2.720	—
Хлор "	—	6.500	—
Каустична сода "	—	7.300	—
Детерџенти "	—	5.000	—
Средства за заштита на растенијата "	—	4.700	—
Полиакрилонитрилни влакна "	—	3.000	—
Поливинилхлоридни производи "	—	3.000	—
Вештачки маси (ПВЦ прах и ПВЦ ацетат) "	—	4.300	—
Материјал за полнеж на сидовите мил. ком.	78	190	244
Вар 000 т	32	75	234
Бичена граѓа м ³	46.100	63.300	137
Шперплочи и плочи деланки м ³	5.050	12.550	249
Кукен намештај гарн.	6.320	20.200	320
Омотна и средно фина хартија т	—	7.400	—
Памучно предиво "	4.200	11.700	279
Волнено предиво "	1.980	3.900	197
Памучни ткаенини 000 м ²	21.500	41.000	191
Волнени ткаенини "	2.700	3.950	146
Гонска кожа т	480	870	181
Горна кожа 000 м ²	490	1.010	206
Чевли 000 чифта	112	1.200	1.071
Конзерв. овошје т	2.260	5.400	239
Конзерв. зеленчук "	6.200	9.500	153
Свежо месо "	4.000	17.000	425
Ферментиран тутун "	17.000	19.000	112

5. За остварување на предвидениот развојот на производството потребно е максимално можно искористување на сите расположиви фактори, од кои поважни се следните:

— подобро искористување на постојните и новите капацитети;

— ефикасно искористување на новите инвестиции. Преку скратување на роковите на градбата, напоредно изучување на кадри, обезбедување на потребните суровини и изучување на пазарот, треба да се постигне поголема ефикасност на вложувањата;

— проширување производството преку кооперација и специјализација. Специјализацијата во производството и кооперирањето треба да обезбеди најефикасно искористување на капацитетите и покачување на економичноста и продуктивноста;

— преку зголемување на продуктивноста на трудот треба да дојде до поосетно зголемување на производството. Подобрената техничка опременост на трудот и ориентацијата кон воведување на автоматизацијата и стимулативните форми во системот на распределбата на доходот на стопанските организации треба да придонесуваат за поосетно покачување на производството преку продуктивноста на трудот.

6. Напредно со остварувањето на производството потребно е да се засили економичноста во работењето. Во овој поглед потребно ќе биде да се настојува да се врши супституирање на одделни суровини со поекономични цени, да се покачи рандманот на нивното искористување, да се подобрат конструктивните особини, да се засили меѓуфазната техничка контрола и преку тоа да се намали шкартот и да се воведат поголемо штедење на суровините, горивото и другите материјали.

7. Индустриското производство треба да овозможи зголемување на извозот на индустриски производи за 61%. Зголемениот обем на извозот треба да се постигне особено со производите од електрометалургијата, хемиската, дрвната, прехранбената и тутуновата индустрија.

8. Запослениот персонал во индустријата и рударството се предвидува да биде покачен за 33,3 илјади нови лица или просечно годишно 6,7 илјади лица. Споредено со годишниот просек на запослувањето на нови лица, достигнат во 1957—1960 година, годишниот просек се предвидува да биде покачен за 67%.

Потребата од релативно голем број нови кадри ќе изискува посебни грижи за нивното изучување и обезбедување.

9. Развојот на производството во 1961—1965 година се предвидува да биде проследен со покачување продуктивноста на трудот. Просечната стопа на порастот на продуктивноста на трудот се предвидува да изнесува 7.1% (врз физичкиот обем).

10. За обезбедување на предвидениот пораст на индустриското производство во 1961—1965 година и развојот на индустријата воопшто се предвидува во индустријата и рударството да се вложат, во основните средства, 190,0 милијарди динари или приближно по 38,0 милијарди динари просечно годишно.

11. Со предвидените инвестициони вложувања треба да се обезбеди: довршување на објектите предвидени да се финансираат според Општествениот план за развојот на стопанството на НРМ

за 1957—1961 година од гарантираните инвестиции; други објекти, реконструкции и проширување, што се во изградба; давање заеми за изградба на други нови капацитети, реконструкции и проширувања и испитувачки работи.

12. Најголем дел од инвестициите се предвидува да бидат вложени во црната металургија и хемиската индустрија. Инвестирањето во овие гранки претежно ја опфаќа изградбата на Железарницата во Скопје и рудниците на железо во НР Македонија, капацитетите за производство на вештачки влакна и маси, хлор, хлорни деривати и други производи наменети за широка потрошувачка и заштита на растенијата. Во овие гранки треба во идните пет години да се вложат околу 105,0 милијарди динари.

Останатите инвестиции треба да се вложат за развиток на преработувачката индустрија, електро-стопанството и градежната индустрија.

Во рамките на преработувачката индустрија тежиштето на инвестирањето се предвидува да биде во капацитетите од металната, текстилната, дрвната, неметалната и електроиндустријата.

За непречен развиток на индустриското производство и развиток на стопанството воопшто, исто така, се предвидува понатамошно инвестирање за изградба на електрични извори и електрична мрежа. Изградбата на новите извори е условена од обезбедувањето на општите критериуми во изборот на електраните предвидени за електросистемот на Југославија. Со обѕир на тоа што со изградбата на Железарницата во Скопје ова подрачје станува изразито дефицитарно во електрични извори, потребно ќе биде да се обезбеди сигурност во преносот. Оттаму како една од основните задачи се предвидува и вклопувањето во 220 KV мрежа на ФНРЈ што поскоро и посигурно.

Напоредно со развитокот на изворите и напојните водови претпоставен е напореден развиток и на дистрибутивните мрежи, а пред сè од сопствените фондови на претпријатијата. Развитокот на дистрибутивната мрежа би требало пошироко да го опфати и проширувањето мрежата на селата.

Во градежната индустрија инвестирањето треба да се насочи кон изградба на капацитети за производство на лесни и квалитетни материјали, во согласност со потребите за современо градење.

13. Инвестиционите вложувања во индустријата за периодот 1961—1965 година треба да се насочат како кон изградба на нови капацитети така и кон реконструкции и проширување на постојните капацитети. Притоа треба да преовладува ориентацијата кон комплексно изведување на реконструкциите и воведување модерна технологија, етапно изведување на градбата на поголемите објекти и изградба на ситна индустрија.

14. Се предвидува зголемување на инвестиционите вложувања во испитувачките работи. Основната ориентација на испитувачките работи треба да биде утврдување на рудните резерви на металите и неметалите, како и испитување на технолошките постапки за искористување на резервите што ги дава земјоделското производство и шумскиот фонд.

Во испитувачките работи посебно треба да се ангажираат и стопанските организации за унапредување на техничките и технолошките особини на производите и процесите на производството. За таа цел треба да се организираат и зајакнат техничко-конструктивните бироа и лаборатории во стопанските организации и да се зајакнат и доопремаат постојните институции.

Глава IX

ЗЕМЈОДЕЛСТВО

1. Во периодот 1961—1965 година ќе се продолжи со унапредувањето и преобразбата на земјоделството во крупно производство, базирано врз социјалистичките односи, современите општествени средства за производство и високата продуктивност на трудот. Основен елемент во развитокот на земјоделството треба да биде проширувањето на крупните општествени стопанства, проширувањето на кооперацијата и јакнењето на општествените производни фондови во натамошната социјалистичка преобразба на земјоделството.

Со предвидениот развиток на земјоделството треба да се оствари таков обем и структура на производството што на повисок ниво ќе ги задоволи потребите на личната и индустриската потрошувачка и ќе обезбеди поголем извоз на земјоделски производи, приспособувајќи се подобро на барањето на надворешниот пазар.

2. Развитокот на социјалистичките стопанства и кооперацијата со индивидуалните производители треба да биде насочен кон зголемување на акумулативноста на општествено-организираното производство со што треба да се овозможи да се врши проширена репродукција од сопствени средства на земјоделските организации во поголем обем.

3. Во периодот 1961—1965 година се оценува дека физичкиот обем на земјоделското производство ќе се зголемува со просечна годишна стопа од 10,9%, а во социјалистичките стопанства со стопа од 25,0%. Во 1965 година земјоделското производство се очекува да се зголеми на 167,7% спрема сцената во 1960 година, а во социјалистичките стопанства на 305,1. Притоа пазарните одвишоци на општествено-организираното производство во 1965 година треба да постигнат доминантна позиција.

4. Предвидениот развиток на социјалистичките стопанства и кооперацијата со индивидуалните производители треба да се постигне со применувањето на современи агротехнички мерки на поголеми површини и во поголем број индивидуални стопанства. Се предвидува проширување на површините на социјалистичките стопанства за околу 60 илјади ха, по пат на разорување на пасишта, откуп и закуп на земја и со добивање на нови површини од мелиорациите.

5. Насоките на земјоделското производство во идниот петгодишен период треба да бидат насочени кон посилено развивање на сточарското производство и развивање на крмната база потребна за интензивно сточарство. Поголемите потреби од сточарски производи за лична потрошувачка, кои се

очекуваат во идниот период, потребата од поскладен развиток на одделните земјоделски гранки, како и тенденциите на побарувачката на надворешниот пазар, бараат во идниот период значително побрзо да се развива сточарството. Во однос на просекот 1959/1960 година се предвидува сточарското производство да се зголемува во 1961—65 година со просечна годишна стопа од 14,4%, поледелството 8,5, овоштарството 21,9, лозарството 22,3% и преработката 14,4%. Во социјалистичките стопанства се предвидуваат значително поголеми годишни стоки на порастот на производството во однос на просекот 1959/1960 година и тоа: сточарството 47,2%, поледелството 26,3%, овоштарството 58,8%, лозарството 23,3% и преработката 19,5%.

6. Во 1965 година се предвидува да се постигне следниот обем на сточарските производи:

Во 000.— тони

	1960	1965	Индекси 1965 : 1960	Просечни год. стоки на порастот 1961—65
Месо	21,1	48,7	230,8	18,2
Млеко	76,9	156,9	204,0	15,3
Јајца (во мил. бр.)	77,4	149,0	192,5	14,0
Волна	2,1	3,0	142,8	7,4

За постигнување на предвидениот обем на сточарските производи како најнеопходен услов се поставува зголемувањето на сточните храни и тоа со значително побрзо темпо отколку досега. Се предвидува нарочно да се зголеми производството на пченка и легуминозни култури, како и воведување на соја во производството. Особен пораст на производството се предвидува и кај шеќерната репка, чии споредни производи имаат големо значење за исхраната на добитокот, особено на кравите. За зајакнувањето на крмната база треба да придонесе и изградбата на фабрики и мешалки за сточна храна.

Организираното згојување на добитокот преку испаша треба да заземе значајно место во производството на месо. За оваа цел треба мелиорирањето на пасиштата да се изведува во пошироки размери.

Во остварувањето на предвиденото производство на месо, млеко и јајца, социјалистичките стопанства треба да развиваат значително поголема активност.

7. Во поледелството се поставува како основни насоки постигнување на повисоки приноси и проширување на индустриските и крмните култури. Посебни напори треба да се вложат за покачување на приносите на индустриските култури и со тоа да се подобри нивниот рентабилитет односно да се создадат услови за нивното натамошно површинско проширување.

Се предвидува следното производство на поважните поледелски производи:

Во 000.— тони

	Просек 1959/60	1965	Индекс на порастот	Просечни год. стоки на порастот 1961—1965
Пченица	202	280	139,0	6,8
Пченка	106	209	198,1	17,3
Ориз	21	34	161,9	10,1
Тутун	17	22	129,4	5,3
Памук	7,5	30	400,0	32,0
Шеќ. репка	73	210	287,7	23,5
Зеленчук (без компири)	245	320	131,3	5,6
Крмни култу- ри вкупно	150	894	596,0	42,9

Тежиштето на производството кај индустриските култури треба да биде на памукот, шеќерната репка и сојата.

Предвиденото производство кај житните култури треба првенствено да се постигне со покачување на приносите, а нарочно кај пченицата и пченката.

Кај градинарските култури се предвидува да се прошири раното и позното производство, со што ќе се овозможи продолжување на консумативниот период.

8. Во овоштарството и лозарството првенствено напорите треба да се насочат кон постојните насади за реконструкција и овладување на современите технолошки процеси, а потоа и проширување на површините со подигање на нови насади со поповолен асортиман.

9. Предвиденото зголемување на земјоделското производство се заснова врз проширувањето на новата техника и новите технолошки процеси. Во наредниот период ќе се обезбеди зголемување на механизацијата, поголеми количини вештачки ѓубриња, квалитетно семе, средства за заштита од болести и штетници, порационално користење на мелиоративните системи и др.

10. Во периодот од 1961—1965 година се предвидуваат инвестиции во износ од 58,4 милијарди динари. Најголем дел од овие средства треба да се употребат за механизација, сточарство и мелиорација. Овие насоки на инвестиционите вложувања се во сообразност со поставените задачи во производството и потребата за продолжување работите на мелиорациите по Законот за финансирање на мелиоративните работи во НР Македонија.

Вложувањата треба да се ориентираат првенствено во такви насоки што побргу ќе се активираат, ќе го зголемуваат обемот на сточарското производство, ќе придонесат за снабдувањето на градовите. Предимство треба да им се дава и на оние објекти кои со помали инвестициони вложувања ќе дадат поголем ефект во производството.

Во натамошното механизирање на земјоделството, покрај набавката на нови трактори, треба да се оди и на докомплетирање на постојната механизација со приклучни машини, со цел да се механизираат поголем број работни операции, да

се обезбеди поголема продуктивност на трудот и рентабилност на земјоделското производство.

Инвестиционите вложувања во сточарството предимно треба да бидат употребени за зголемување на сточниот фонд, нарочно со квалитетни крави и изградба на сместувачки простор, а потоа за набавка на механизација и друго.

Во областа на мелиорациите ќе се продолжи со изградбата на мелиоративните објекти предвидени со Законот, а покрај тоа ќе се продолжи изградбата и на други започнати објекти како и локални мелиорации. Во изградбата на мелиоративните објекти треба да оди етапно, при што средствата и напорите треба да се насочат кон довршување и оспособување на одделни етапи за производство.

Во лозарството и овоштарството првенствено треба да се докомпетираат постојните насади со потребната опрема и неопходни објекти за непречено одвивање на производствениот процес, а потоа и кон подигање на нови насади со поповолен асортиман.

Во рамките на земјоделските стопански организации треба да се развие во поголем обем преработката на земјоделските производи.

11. Со предвидените инвестициони вложувања ќе се подобри техничката база во земјоделството. Бројот на тракторите ќе се зголеми од 3.000 во 1960 година на 5.800 во 1965 година, а бројот на комбајните (сите видови) од 432 на 1.540. Со предвидената механизација во 1965 година ќе се овозможи исцело механизирани основна обработка на почвата и жетва односно берба на житните култури во социјалистичките стопанства, а во кооперацијата механизирање на работите во знатно поголем обем.

Со предвидените инвестиции за мелиорации ќе се зголеми, во 1965 година, површината за наводнување за околу 26.500 ха, а површината што ќе се одводи за 42.800 ха.

Се предвидува знатно да се прошират економските објекти, објектите за сместување на добитокот, за преработка и складирање на земјоделските производи и др. Освен тоа треба дел од средствата да се инвестираат за подигање на вештачки рибници.

12. Покрај предвидените инвестициони вложувања во земјоделството, се предвидува да се вложат знатни средства и во другите стопански области кои се во врска со земјоделското производство, какви што се прехранбената индустрија, хемиската индустрија, трговијата со земјоделски производи и друго. Обемот и динамиката на инвестирањето помеѓу одделните земјоделски гранки и одделните стопански области, треба да се врши синхронизирано, за да се постигне подобар ефект, во производството и неговата економика.

13. Треба да се вложат посебни напори за поевтинување на земјоделското производство и по рентабилно работење во социјалистичките стопанства и кооперацијата, а особено во сточарството и производството на сточна храна. Тоа треба да се постигне преку примената на современа агротехника и модерни технолошки процеси, односно со

порационално користење на средствата за производство.

Постепеното подобрување на постојните односи помеѓу цените на земјоделските и индустриските производи одделно ќе придонесе за зголемување на производството и јакнење на фондите на стопанските организации.

Глава X

ШУМАРСТВО

1. Развивањето на шумарството во периодот 1961—1965 година треба да се насочи кон зголемување на дрвното производство и неговото посовремено искористување. Поради тоа е потребно:

а) целосно и посовремено искористување на сечните можности на шумскиот фонд со истовремено подобрување на биолошката стабилност и економската вредност на шумите;

б) натамошно проширување на техничкото опремување на производството со изградба на шумски комуникации и механизирање на работите во експлоатацијата, одгледувањето и заштитата на шумите;

в) проширување на работите и примена на современи методи за одгледување и заштита на стабилните шуми и мелиорација на деградирани шуми и шикари, со внесување на брзорасни видови дрвја и други мелиоративни и одгледни мерки;

г) проширување на плантажното производство на дрвна маса со примена на современи методи за производство и нивното искористување;

д) организационо средување и преведување на шумските стопанства на статус на стопански организации.

2. Во периодот од 1961—1965 година се предвидува сечата да порасне од 710.000 м³ во 1960 година на 860.000 м³ во 1965 година, што претставува пораст за 21%, од кои во општествените шуми од 650.000 м³ во 1960 година на 800.000 м³ во 1965 година или позголемување за 23%. Во рамките на предвидената сеча се предвидува позголемување на сечата во социјалистичкиот сектор од 266.000 м³ во 1960 година на 443.000 м³ во 1965 година или позголемување за 66,7%. Напоредно со сечата се предвидува знатно подобрување на структурата на производството со позголемување на производството на индустриско — техничко дрво.

Во рамките на произведеното производство на индустриско-техничко дрво нужно е да се обезбеди таква структура на производството која ќе биде во склад со предвидениот развој на индустријата за преработка на дрво.

3. За да овозможи потрајно искористување на шумското богатство и прогресивно зголемување на шумското производство во наредниот период се предвидува знатно проширување на реконструкцијата и подобрување на положбата на шумскиот фонд. Во врска со тоа се предвидува создавање на техничка база за шумско производство и изградба на шумски комуникации; современо одгледување

и неѓа на зачуваните шуми; интензивно мелиорирање на деградираните шуми и шикарите и подигање на нови особено интензивни култури и плантажи со брзорасни видови дрвја. Напоредно со шумско одгледувачките работи се предвидува проширување на работите по пошумување на голините и подигање зелени појаси.

4. За извршување на предвидените работи во периодот 1961—1965 година, се предвидува да се инвестираат 5.000 милиони динари или 1.000 милиони просечно годишно спрема 526,6 милиони динари просечно годишно во периодот од 1957—1960 година.

Напоредно со знатниот скок на инвестирањето во шумарството во идниот период за работите на регенерација на шумите и пошумувањето на голините се очекува поголемо учество и помош на општествените организации.

5. Се предвидува развивање на научно-истражувачката работа, нарочно во правец на совладување на технологијата на одгледувањето и неѓата на шумите, позголемување прирастот и приносите со примена на механизирани средства и позголемување на продуктивноста на трудот.

6. Потребно е да се применуваат посебни мерки за унапредување на ловството, со обезбедување на постојните ловишта со нужната техничка опрема и создавање на нови.

Глава XI

ГРАДЕЖНИШТВО

Знатно поинтензивните инвестициони вложувања во стопанството и општествениот стандард, поставуваат во идниот период обемни задачи пред градежништвото. Тие задачи се однесуваат како на обемот на градежните работи, така и на економичноста и рационалноста на целокупниот процес на градбата.

1. Со цел да се обезбеди побрза и поефикасна инвестициона изградба, неопходно е знатно да се прошират капацитетите во градежништвото. Успешното изведување на обемната програма на инвестициони работи бара многу поголема ефикасност во градежништвото, скратување на роковите и снижување на трошоците во изградбата. Согласно со големината на тие задачи ќе биде потребно непосредно да се пристапи кон реконструкција и модернизација на градежништвото, подигнување на неговата техничка база со поголемо воведување на механизација и современи средства за работа воопшто.

2. Развитокот на градежништвото во наредниот период истовремено треба да се насочува кон што пополни користење на внатрешните резерви, позабрзано подобрување на организацијата на работата, поширока специјализација и кооперација, кон порешавачка примена на стандардизација и типизација на градежните елементи и материјали, како и на пошироко воведување на монтажниот систем на градба.

3. Во совладувањето на знатно зголемениот обем на градежни работи треба да придонесе подобрата и благовремената припрема на техничка

документација од страна на инвеститорите. Да се применува однапред утврдената организација на градилиштата и другите услови коишто обезбедуваат ефикасна изградба. При изработката и припремата на техничката документација треба да се настојува за примена на типски решенија кај сите видови објекти од масовна изградба. Примената на типски решенија во областа на (проектирањето) овозможува поголема продуктивност во градбата и побрза и поефтина изградба. Истовремено ова треба да придонесе за примена на најрационални технички решенија, како во поглед на употребата на градежните елементи и конструкции така и во поглед на самата организација на градбата.

4. Се предвидува следниот обем и пораст на градежните работи:

Вредност на градежните работи
Во милијарди динари

	1957—1960	Годишен просек 1961—1965	Индекс
			$\frac{\phi}{\phi}$ 1961-1965 / 1957-1960
Вкупно	21,3	44,7	209,8
а) Општествен сектор	18,7	40,5	216,6
— стопански објекти	12,7	26,0	204,7
— нестопански објекти	6,0	14,5	241,7
б) Приватен сектор	2,6	4,2	161,5

Годишниот просек на градежните работи во наредниот период во однос на изминатиот четиригодишен период е поголем за преку двапати. При ова просечниот пораст на градежните работи во општествениот сектор треба да изнесува за околу 2,2 пати. Овој пораст укажува на потребата од преземање најсериозни мерки за оспособување и проширување на градежните капацитети, нивната организација и друго.

5. Според предвидениот ниво и намената на инвестиционите вложувања треба да дојде до знатна измена во структурата на градежните работи по видови на градба. Се предвидува знатно зголемување на објектите од високоградба, а нарочно стопанските објекти.

Структура на градежни работи
по видови на градба

	Структура		Годишен просек на вредност на градеж. работи
	1957—1960	1961—1965	
			$\frac{\phi}{\phi}$ 1961—1965 / 1957—1960
Вкупно:	100,0	100,0	216,5
1. Високоградба	53,0	68,4	280,0
— стопански објекти	22,0	35,1	376,0
— нестопански објекти	30,8	33,3	282,0
2. Нискоградба	47,0	31,6	145,5
— хидроградба	18,6	12,6	146,0
— сообраќајни објекти	17,8	14,8	181,0
— други објекти	19,6	4,2	100,0

6. Се предвидува во градежништвото да се вложат 13,2 милијарди динари, односно 2,6 милијарди динари просечно годишно спрема 1,0 милијарда динари во изминатиот период. Предвидените вложувања треба да бидат насочени пред сè кон зголемување на механизацијата на градежните претпријатија. На тој начин треба да се подобрува степенот на опременоста во градежништвото.

7. За да се обезбеди предвиденото зголемување на обемот на градежните работи потребно е постојано да се зголемува продуктивноста на трудот во градежништвото, врз основа на поголемата техничка опременост подобрувањето на квалификационата структура на работната сила, воведувањето на нови методи на градба, како и воопшто подобрувањето на организацијата на работата. Со дејствувањето на овие фактори продуктивноста на трудот во градежништвото би требало да расте по стопа од 8,2 просечно годишно.

8. Со оглед на изменетата структура на градежните работи, градежно-занаетчиските работи ќе бележат особено голем пораст. Поради тоа на градежно-занаетчиските капацитети, што служат за задоволување на потребите на градежништвото и за одржување на градежните објекти, треба да им се посвети посебно внимание и да им се обезбеди поинтензивен развој.

9. Развојот на градежништвото во наредниот период треба да се потпира врз подоброто снабдување со репродукциони материјали, како и врз современо производство на градежни материјали и градежни елементи и конструкции.

За да се постигне планираниот обем, асортиманот и квалитетот на производството на материјали, елементи и конструкции за вградување, потребно е да се реконструираат и модернизираат постојните капацитети во индустријата за градежни материјали и во индустријата на неметали, да се зголеми производството, да се воведат нови асортимани, да се подобри квалитетот, како и да се изградат нови капацитети за дефицитарните градежни материјали.

10. Техничкото средување на градежништвото е еден од битните услови за реализација на предвиденото унапредување. Со соодветни прописи и мерки потребно е да се регулира и спроведе типизација и стандардизација на производството како во индустријата така и во градежништвото, со што би можело да се организира индустриски начин на градба и да се спроведе што поголемо штедење.

Исто така, потребно е да се настојува да се подобрат економските услови за работење на градежните претпријатија и да се зголемува економичноста на производството во градежништвото.

Глава XII

СООБРАЌАЈ

1. Порастот на индустриското и земјоделското производство, меѓународната и внатрешната стоквна размена, како и порастот на личната потрошувачка бараат сообраќајот во периодот од 1961—1965 година да се развива со висока динамика. По-

ради тоа развојот на сообраќајот во периодот од 1961—1965 година се насочува кон што поцелосно задоволување на стопанските и општествените потреби со сообраќајни услуги, како и кон подобрување квалитетот на овие услуги, што треба да одговараат на степенот на развојот, начинот на живеењето и стопанисувањето во наредниот период. Подобрениот квалитет на услугите треба да се одрази и во побрзото и поредовното вршење на транспортот, во поголемата удобност и безбедност на превозот и врските и воопшто во подигањето културното ниво на сообраќајните услуги.

Во рамките на овие потреби се предвидува физичкиот обем на сообраќајот во 1965 година во однос на 1960 година да порасне за 83% или да расте со просечна годишна стопа од 12,8%.

2. За остварувањето на овие потреби се предвидува реконструкција, поширока модернизација и натамошна интензивна изградба на сообраќајната мрежа. Со овие мерки се обезбедува зголемување на транспортните капацитети и поефикасно задоволување на потребите од сообраќајни услуги. Изградбата на сообраќајната мрежа и реконструкцијата и модернизацијата на основните средства треба да доведе до зголемување на економичноста на сообраќајот и рентабилитетот на сообраќајните претпријатија.

3. За остварување на предвидениот развој на сообраќајот во наредниот период од особено значење се следните задачи:

а) реконструкција на главните и оптоварените железнички пруги за поголем оскински притисок и поголема брзина, како и реконструкција и проширување на железничките јазли и станици;

б) проширување на железничкиот товарен и патнички колски парк со коли од поголема носивост, поголема удобност и за поголеми брзини; поширока замена на парната со дизел влека, односно набавка на дизел локомотиви, моторни возила, набавка и поширока примена на сообраќајна опрема за сигнализација и телекоманда;

в) изградба, реконструкција и модернизација на патната мрежа и завршување на магистралните патишта; зголемено проширување возниот парк во друмскиот сообраќај, како и други објекти (сервиси, станици) неопходни за вршење на превозот на стоки и патници;

д) поголема механизација на капацитетите за утовар, растовар и претовар на стоки, како и зголемување на складишниот простор во железничките станици и другите места за стоквна манипулација;

е) знатно проширување и модернизација на телефонско-телеграфските врски, со изградба на кабловски и ултракраткобрановни линии и примена на современа РТТ опрема;

ф) поголема механизација на работата и одржување на основните средства во сите гранки на сообраќајот.

4. Достигнатиот степен на развојот на сообраќајните гранки, подигањето економичноста на транспортот во целина и по гранки и настојувањето псбарувачката на сообраќајни услуги што подобро да се задоволи, како и по обем така и по квалитет.

литет, бараат различен темпо на порастот на услугите во одделните гранки на сообраќајот.

Во наредниот период се предвидува следниот пораст на сообраќајните услуги по поодделните сообраќајни гранки:

	Индекс	Просечна годишна стопа на порастот 1961-1965
Сообраќај вкупно	183	12,8
Превоз на патници	152	8,8
Превоз на стоки	211	16,1
Поштенски услуги	185	13,1
Во тоа:		
Железнички	173	11,6
Езерски	183	12,8
Друмски	224	17,5
Поштенски	185	13,1

Во однос на досегашната динамика се предвидува нешто побрз развојот на железничкиот сообраќај, кој и натаму останува главен носител на превозот, како на патници така и на стоки.

Релативно висок пораст, во однос на другите гранки, се предвидува во друмскиот сообраќај, сообразно со развојот на патната мрежа и превозните средства.

Со оглед на зголемените потреби од поштенско-телеграфо-телефонски врски, во наредниот период се предвидува повисока динамика на порастот на услугите во поштенскиот сообраќај од постигнатата динамика во изминатиот период.

5. Се оценува дека до 1965 година бројот на запослените во сообраќајот ќе порасне за околу 3.200 лица, односно 31% или по просечна годишна стопа од 5,6%.

6. Модернизацијата на средствата, рационализацијата на работата и поголемото користење на капацитетите, како и понатамошното стручно оспособување на кадрите ќе овозможат во периодот од 1961—1965 година продуктивноста на трудот да расте побрзо отколку во изминатиот четиригодишен период. Продуктивноста на трудот, пресметана врз база на општествениот производ се оценува дека ќе расте по стопа од 7,6% просечно годишно.

7. За обезбедување на предвидениот развојот на сообраќајот и обемот на сообраќајните услуги, во периодот од 1961—1965 година ќе се инвестираат 60,0 милијарди динари. Просечните годишни вложувања во периодот од 1961—1965 година изнесуваат околу 12,0 милијарди динари, што во однос на просечните вложувања во претходниот период претставува зголемување повеќе од двапати.

Инвестициите се насочуваат првенствено кон развојот на оние капацитети што обезбедуваат извршување на предвидениот обемот на транспортот и врските во периодот од 1961—1965 година, подобрување квалитетот на сообраќајот и неговите услуги, како и создавање услови за развојот на сообраќајот во периодот по 1965 година во склад со повеќегодишниот стопански развојот на земјата, а особено во поглед изградбата на пруги и патништа.

8. Се предвидува да почне изградбата на железничка пруга од нормален колосек на релацијата Гостивар—Охрид, во врска со изградбата на Железарницата во Скопје.

Од основната патна мрежа ќе се доврши магистралата „Братство—единство“ од границата со НР Србија до Гевгелија и дел од „Јадранската — туристичка магистрала“ од границата со НР Србија кон Качаник до Скопје. Во периодот од 1961—1965 година на споменатите магистрали ќе се изградат околу 135 км. современ колосек.

9. Спроведувањето на предвидените поставки со овој план изнесува поширока иницијатива на работните колективи во сообраќајот. Порастот на продуктивноста на трудот, измените на транспортните тарифи, како и мерките за регулирање на транспортниот пазар треба да придонесат за подобрување на економската положба на сообраќајните претпријатија и зголемување на нивните фондови за инвестициони вложувања.

Глава XIII

ТРГОВИЈА, УГОСТИТЕЛСТВО И ТУРИЗАМ

I Трговија

1. Во периодот од 1961—1965 година се предвидува трговијата да ја зголеми својата активност во склад со општиот развојот на производството и другите општествени дејности. Напоредно со тоа треба постепено да се отстранува сегашната застојаност и да се доближува кон нивото на развојот на другите стопански области.

2. Зголемувањето на производството, надворешната стоковна размена, а во врска со тоа и порастот на сите видови потрошувачка, ќе доведат до висок пораст на прометот во сите гранки на трговијата. Се смета дека прометот во наредниот период ќе расте во трговијата на мало со 14%, трговијата на големо со 11,6%.

3. За остварувањето на изнесените цели, кои водат кон постигање на подобри резултати во дејноста на трговијата, нужно е во наредниот период да се продолжи и забрза модернизацијата на постојните и изградба на нови капацитети во трговијата, во што првенствено ќе треба да бидат насочени настојувањата на локалните органи. Притоа, посебни грижи треба да им се посветат на развојот и унапредувањето на трговијата на мало, за да се оспособи тоа за поефикасно, современо и квалитетно дејствување, што се треба да придонесе за понатамошно подобрување на услугите на населението.

4. За побрз развојот и осовременување на трговијата во периодот од 1961—1965 година потребно е да се инвестираат 13,6 милијарди динари или средно годишно по 2,7 милијарди динари. Предните инвестициони вложувања, според специфичноста на локалните услови, треба да бидат насочувани:

— во изградба на силоси и магацини за прехранбени и индустриски стоки;

— во изградба на современ продажбен простор и стоковни куќи, како и други објекти што го унапредуваат прометот;

— во изградба на стоваришта за течни горива, пумпни станици и др.;

— во реконструкција и модернизација на постојниот сместувачки и продажбен простор, како и на опремување на продавниците што се подигаат со станбената изградба;

— во набавка на транспортни средства и друга опрема што е потребна за современо работење.

5. Во склад со предвидениот обем на прометот и проширувањето на капацитетите, запослувањето во трговијата во наредниот период ќе се зголеми со стопа на порастот од 5,3% при истовремено понатамошно подобрување во продуктивноста на трудот за 8,4% средно годишно.

II Угостителство и туризам

1. Претстојниот стопански развиток и подобрувањето на материјалните услови на животот на населението, во наредниот период ќе доведат до се поголемо користење на услугите на угостителството и омасовување на туризмот. За да се овозможи остварувањето на таквите стремежи ќе треба да се пристапи кон одлучно и системно изградување и унапредување на материјалната база во угостителството и туризмот на ниво што ќе претставува солидна основа за понатамошен развиток, согласно потребите на населението и развитокот на туризмот.

2. Во склад со предвидениот општ развиток во угостителството се налага да се пристапи кон проширување на угостителските и други капацитети наменети за општествена исхрана, зголемување на капацитетите за смештај во градовите и туристичките места и проширување на мрежата на современи објекти за одмор и разонода.

Со развитокот на угостителството во наредниот период ќе треба да се постигне:

— достапна и квалитетна исхрана на населението преку користење на современи, работничко-службенички и други ресторани;

— нормализација во смештајот и исхраната при угостителските објекти во градовите и туристичките места;

— проширување можностите за разонода при достапни цени за корисниците;

— масовно користење на услугите на угостителството при побрзо, поквалитетно и поекономично нивно вршење.

3. Во наредниот период посебно внимание ќе треба да им се посвети на развитокот и унапредувањето на домашниот и странскиот туризам, како и на подобрувањето квалитетот на нивните услуги. Во врска со ова, покрај создавањето на основните услови за побрз развиток и унапредување на сите видови туризам потребно е на поширока основа да се пристапи и кон изградба на евтени и економични туристички објекти за смештај, исхрана и разонода и со тоа да се создаде материјална база за масовен развиток на туризмот.

4. Во засилената изградба на туристички објекти, одмаралишта и летувалишта, се смета на поголемо учество на комуните, општествените и стопанските организации.

5. Со оглед дека постојат поволни услови за развиток на странскиот туризам на подрачјето на НР Македонија, а имајќи го предвид стопанскиот значај што го има тој, во наредниот период ќе треба да се изградат и угостителски објекти што ќе одговараат на зголемените потреби и барањата на странските туристи.

6. За обезбедување на предвидениот развиток на угостителството и туризмот, потребно е, во периодот од 1961—1965 година да се инвестираат 4,5 милијарди динари или средно годишно по 0,9 милијарди динари. Со овие инвестиции ќе се овозможи, во знатна мера, да се зголеми сместувачкиот капацитет во угостителството.

Глава XIV

ЗАНАЕТЧИСТВО

1. Развитокот на индустриското производство, механизацијата на земјоделството и инвестиционите вложувања во станбено-комуналната изградба во идниот период упатуваат на поинтензивен развиток на занаетчиството.

Во наредниот период се очекува обемот на услугите и производството во занаетчиството да се зголеми за 79,2%, што претставува просечно годишно зголемување од 12,4%.

Носител на зголемувањето на обемот на занаетчиската дејност и понатаму треба да остане општествениот сектор, во кој се очекува обемот на дејноста да се зголеми за 111% односно 16,1% годишно.

2. За успешна реализација на поставените задачи, потребна е замена на дотрајаните основни средства во постојните претпријатија, по пат на реконструкција, и оформување на нови современи стопански организации, кои ќе бидат во состојба да одговорат на сите потреби од услуги и производство во наредниот период на стопанскиот развиток.

3. Во подигањето на животниот стандард значителна улога треба да има занаетчиството за вршење на секаков вид услуги за потребите на домаќинствата. За оваа цел неопходна е организација на разгранета мрежа на услужните занаетчиски капацитети и сервисни неподвижни и подвижни работилници.

4. Особено внимание ќе му се посвети на развитокот на градежното занаетчиство, односно на оние занаетчиски дејности кои кооперираат со градежните претпријатија во реализација на станбено-комуналната изградба.

5. За успешната реализација на поставените насоки, во наредниот период ќе се инвестира во занаетчиството околу 5,3 милијарди динари, односно просечно годишно околу 1,0 милијарди динари. Предвидените вложувања треба да се реализираат со поголемо учество на инвестиционите фондови на комуните и средствата на занаетчиските стопански организации, кои во идниот период повеќе треба да се заангажираат во развитокот на оваа стопанска област.

6. Аналогно на зголемениот обем на производството и услугите се очекува запосленоста во општествениот сектор на занаетчиството да се зголеми за 52,6%, односно просечно годишно со 8,8%

7. Подобрата техничка опременост на занаетчиските претпријатија ќе допринесе во наредниот период продуктивноста на трудот да порасне за околу 38%, односно просечно годишно 6,7%.

Дел четврти

ОСТВАРУВАЊЕ ПРОГРАМАТА НА РАЗВИТОКОТ

Глава XV

РАЗВИТОК НА СОЦИЈАЛИСТИЧКИТЕ ОПШТЕСТВЕНИ ОДНОСИ

1. Основен услов за успешно остварување на оваа програма за развитокот претставува натамошното развивање на социјалистичките производствени односи, јакнењето и проширувањето на работничкото управување во стопанските организации и општественото самоуправување во комуните, устанавите и општествените организации. Нужно е во целиот систем на мерки да се овозможи организациите на самоуправувањето што пополни и непосредно да одлучуваат за средствата и нивната употреба, за проширената репродукција, личната потрошувачка и општествениот стандард, со што ќе се наголеми одговорноста и ќе им даде поттик на работните луѓе и нивните органи за постојано унапредување на производството и подобрување на животните услови на населението.

2. За остварување поускладен развиток на производните сили, техничко усовршување на производството и наголемување на продуктивноста на трудот, потребно е да се поттикнува соработката и здружувањето на стопанските организации, здружувањето на нивните средства за остварување на нивните заеднички потреби и за унапредување на производството.

3. Потребно е да се вложуваат посебни усилби во разработувањето и примената на социјалистичкиот принцип на наградување според вложениот труд, заради што треба личните доходи на работниците потесно да се поврзат со успехот на стопанската организација. Ова треба да биде еден од значајните фактори за поттикнување на продуктивноста на трудот.

4. Во земјоделството, каде што сè уште преовладува индивидуалниот начин на производство, потребно е, по пат на прикладни форми и методи, да се насочува акумулацијата во процесот на социјалистичката проширена репродукција. За таа цел потребно е да се развиваат најскладни и најефикасни форми на здружување на индивидуалното и социјалистичкото производство по пат на разновидни облици во кооперација на производството, размената и потрошувачката.

5. Органите на општествената заедница, како што се: комуните, задружните организации, струч-

ните и други здруженија во производството, со своето внимание треба да ја доведат во склад активност на стопанските организации со остварувањето на оваа програма. Во таа смисла нарочно треба да се вложуваат напори за подигање на продуктивноста на трудот, за поголемо економисување и рационална употреба на средствата.

Глава XVI

ПЕРСПЕКТИВНИ И ТЕКОВНИ ПЛАНОВИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ПРОГРАМАТА

1. Републиката и другите политичко-територијални единици, преку своите општествени планови, закони, одлуки и други прописи, како и при управувањето со општествените фондови и донесувањето на мерки за кои се овластени, должни се да ги остваруваат целите на оваа програма за развитокот.

Стопанските организации се должни со целокупната своја стопанска активност да ги остваруваат целите и задачите на овој план и да се придржуваат за неговите насоки.

2. Републиката, за спроведувањето на оваа програма, ќе донесува годишни планови за секоја година.

3. Другите политичко-територијални единици, за спроведувањето на овој план за развитокот и своите перспективни планови, ќе донесуваат свои годишни планови.

4. Стопанските организации ќе ја остваруваат и развиваат својата стопанска дејност врз основа на своите самостојни стопански планови.

Деловните здруженија, заедниците на стопанските организации и задружните сојузи можат да ја координираат работата на изработката на плановите на стопанските организации од делокругот на својата дејност.

Коморите, стопанските здруженија и другите самоуправни организации ќе им укажуваат помош на стопанските организации во донесувањето на нивните планови, укажувајќи им особено на целите и задачите на овој план, како и на можностите за неговото остварување.

5. Тековните планови на Републиката и политичко-територијалните единици треба да бидат во склад со насоките на оваа програма.

6. Извршниот совет редовно ќе го известува Народното собрание на НР Македонија за остварувањето на оваа програма и годишните општествени планови, како и за мерките што ќе ги презема. Исто така ќе предлага донесување на закони и други мерки за остварувањето на оваа програма.

20.

На основа член 50 и 51 од Уредбата за организацијата и работењето на Извршниот совет („Службен весник на НРМ“ бр. 21/58), Извршниот совет донесува

РЕШЕНИЕ**ЗА ОБРАЗУВАЊЕ КОМИСИЈА ЗА ПРОУЧУВАЊЕ НА КОМУНАЛНИОТ СИСТЕМ И ИМЕНУВАЊЕ ПРЕТСЕДАТЕЛ И ЧЛЕНОВИ**

1. Се образува Комисија за проучување на комуналниот систем со задача да изготви материјал во врска со функционирањето на комуналниот систем.

2. Во Комисијата се именуваат и тоа:

а) за претседател: МЕТОДИ МИТЕВСКИ, потпретседател на Извршниот совет;

б) за членови:

— ПЕТАР КОРАБАР, секретар на Народното собрание на НРМ;

— ФИЛИП БРАЈКОВСКИ, секретар на Извршниот совет;

— ТРАЈЧЕ ГРУЈОСКИ, член на Извршниот совет;

АНЕ АРСОВ, претседател на Околинскиот НО во Штип;

— ЖИВКО ВАСИЛЕВСКИ, претседател на Околинскиот одбор на ССРН;

КСЕНТЕ БОГОЕВ, професор на Економскиот факултет на Универзитетот во Скопје;

— ВАСИЛ ГРИВЧЕВ, доцент на Правниот факултет на Универзитетот во Скопје;

— ГОРГИ ЦАЦА, секретар на Секретаријатот за законодавство и организација на Извршниот совет;

— БЛАГОЈ СИМЕОНОВ, секретар на Секретаријатот за општи стопански работи на Извршниот совет;

— ДУШКО АНАКИЕВСКИ, помошник на директорот на Заводот за стопанско планирање на НРМ;

— ИЛИЈА СПИРОВСКИ, државен потсекретар на Државниот секретаријат за работи на финансиите;

— КИРО ДОНЕВ, началник на Управата персонални работи на Извршниот совет; и

— ЉУПЧО ПЕЈОВСКИ, директор на општествената евиденција во Народната банка.

3. Ова решение влегува во сила веднаш.

Бр. 09-92/1

11 јануари 1961 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,

Претседател,

Филип Брајковски, с. р. Александар Грличков, с. р.

21.

На основа член 47 став 2 од Законот за организацијата на Југословенските железници, Извршниот совет донесува

РЕШЕНИЕ**ЗА ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕНОВИ НА УПРАВНИОТ ОДБОР НА ЗАЕДНИЦАТА НА ЖЕЛЕЗНИЧКИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА НА НР МАКЕДОНИЈА**

1. За членови на Управниот одбор на Заедницата на железничките претпријатија на Народна Република Македонија се именуваат и тоа:

— ЦОЦА НИКОЛОВСКИ, народен пратеник;

— ВАСИЛ АЦИТОСЕВ, народен пратеник;

— Инж. МИЛАН КРАВЉАНАЦ, главен инженер за сообраќај во Претпријатието „Рудници и железара“ — Скопје;

— ТАИП ЛИМАНИ, претседател на Народниот одбор на општината Гостивар;

— БЛАЖО РИСТОМАНОВ, директор на Претпријатието „Бетон“ — Скопје;

— ГОРЕ ДАМЕВСКИ, претседател на Републичкиот одбор на Синдикатот за сообраќај и врски;

— ЈОВАН ЗОГРАФСКИ, службеник во Заводот за стопанско планирање на НРМ;

— МИШКО РАДОСАВЉЕВИК, службеник во Секретаријатот за општи стопански работи на ИС.

2. Ова решение влегува во сила веднаш, а ќе се објави во „Службен весник на Народна Република Македонија“.

Бр. 09-2762/1-1960

11 јануари 1961 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,

Претседател,

Филип Брајковски, с. р. Александар Грличков, с. р.

СОДРЖИНА

Страна

19. Указ за прогласување на Општествениот план за стопанскиот развој на Народна Република Македонија за 1961—1965 година 65
- Општествен план за стопанскиот развој на Народна Република Македонија за 1961—1965 година — — — — — 65
20. Решение за образување Комисија за проучување на комуналниот систем и именување претседател и членови — — — — — 88
21. Решение за именување членови на Управниот одбор на Заедницата на железничките претпријатија на НР Македонија — 88